

ROMÁÁNO Róómári íjcyáme éllevu Páávoru cáátúnuháám:

Duurúvaju

¹ Oo Páávoru o íjcyáábekée Píívyéébe picyóó Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéeíne mééma dibye méénúné uwááboju úwááboobéré o péhíjcyaki. Aabe íne íhyaami ó caatúnú Jetsocríjto ñcúve múnáajpi o íjcyáabe.

² Mekée ipájtyetétsoíne tsúucajátújuco Píívyéébe íhjúy uubáalle múnáaj tééveri cáátunúné íwaajácúháámítu.

³ Aanéhjáa Ílli Jetsocríjto Máavyéjuube tsííjú icyánéjcutu míamúnáajpi Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyáabej tééveri méénuúbe. ⁴ Aabée dsíjíveebe tsiíne bóhíínetu méwaajácú ímiááné Píívyéébé Hajchi íhtsútuube dibye íjcyane Cáání icyánéjcutu.

⁵ Áabej tééveríi meke ímíbájchoobe méhdi ídáátsóvénema. Áánemáa meke pícyoobe díbyé uwááboju úwááboméré mepéhíjcyapanéva íñújííne múnáake diityédítýú cáhcujtsómé teene iúráávyeki.

⁶ Aane muurá tsúuca ámuha tsaate díbyeéjté méijcyá Róómá múnáadítýú Píívyéébe ámúhakyetújkevéélléméjuco. ⁷ Ááme éllevu íne íhyaami ó caatúnú ámúhakyéewáájyúnéllii dibye újcúme éllevu. Aabe ihdyu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri óvíi ámúhakyepanévatupíaabó ímí ámuha méijcyaki.

Róómávu Páávoru ipyééíñeri íjtsámeíne

⁸ Muurá ímí Píívyéébeke ámuha meúraávyéné uubállé tsúúca pahúllevá munaaré waajácúhi. Áánéllii ámuhá hallúvú mítyane ó téhdútsohíjcyá Píívyéébeke Jetsocríjtoj tééveri. ⁹ Áábeke ó íícúvehíjcyá Íllídityu íjcyané uwááboju o úwáábóneri. Aabe waajácú ímiááné ámuhá hallúvú dífbyeke piáábó o táúmeíhijcyáne. ¹⁰ Áhdure ó táúmeíhijcyá dibye ímíllécooca ámuhakye o ááhívetéki. ¹¹ Mítyane ó íjyácunú ámuhakye o ááhívetéyóneri íñe dífbyeke meúraávyejjító éhniíñevu ámuhakye o úwáábo ímí ámuha meúraávyeki. ¹² Ehdu ó íjtsámei tsaméhjí panéjcuavú mepiáábójcatsí ímí dífbyeke mecáhcújtsocki. ¹³ Aane, ámuha, táñahbémuke ó úúballé mítyane ámuhakye o ááhívetéyóneri o íjyácunúhíjcyároobéi ámuhakye o ááhívetétúne. Ó imíllé ámuhadítýú tsíjtyeke Píívyéébedívú o wáájácútsóné muhdú pahúllevá múnáá pañe o méénuhíjcyádu. ¹⁴ Muurá táhallúrí teene dibyée Jetsocríjtoj tééveri mééma mepájtyetéíñe méénunévú pamévakéré o wáájácútsóiyóné íhtsútujtémáyé ídáátsojtéke. ¹⁵ Áánéllii mítyane ó imíllé ámuha Róómá múnáake o úúballéné dibyée mééma mepájtyetéíñe méénune.

Ímiáájú meúraavyéné menúcojpíletúne

¹⁶ Aabe tsá o núcojpíletú Críjtodítýú ímiáájú íjcyane o úwaabóné íhtsutúnée Píívyéébe mewájyuri méénune íjcyánéllííhye. Aane pámeere cáhcujtsómé pájtyetéé jodíómuu, jodíómú íjcyáturómee, íjcyame. ¹⁷ Áané uwááboju meke waajácútsó muhdú ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke dibye ímiáámedíyéjuco díllone. Muurá dífbyé waajácúháámitu nééneé: “Píívyéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllome pájtyetééhi.”

Míamúnaa ímityúné ijcyane

¹⁸ Muurá ímityúné ícyahíjcyámedívú icyááyóbáne diityédí ícúbáhráiibye ímiáájú ímilletúmé téeneriyé tsúúrámehíjcyáné hallútu. ¹⁹ Muurá waajácurómé Píívyéébeke dífbyere ímiááné ijcyane bóhówátsohíjcyánetu. ²⁰ Muurá dífbyeke maájtyúmitúrónáa méwaajácú dibye íjcyane páneerée múhdúné tsíeméné dibye ípívyéjtsónetu. Aane ímiááné tsá tene téévéturó múijyú níjkéváityuube dibye íjcyane íhtsútuúbe. Áánéllii ímillédú ícyahíjcyámé tsá nééítyuró dífbyeke iwáájacutúne. ²¹ Iwáájacújúcóoróobeke tsá ditye ávyejúúllehíjcyatúne. Tsá ditye téhdútsohíjcyatú dibye diityéké panévatúré píáábohíjcyárónáaaca. Tehdu imyéénúiyótsihvu ítsámehíjcyámé átéréénéhjiri. Aame ídátso teene íimítyú pañe ícyahíjcyá ímíiaane wáájacutúmé éhne múu cúúvétsii ijcyadu. ²² Aame ídátso bañúháñé némeíhíjcyá waajácu múnaa íjcyane átéréejte ííneúbará wáájacutúmé ijcyame. ²³ Muurá Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyúúbedi íícúvetúmé míamúnáama páhduváré néené iyámé 'tsucátsúcá' íjcyáítyúme náávé iníjcyone díllóhíjcyá Píívyéébedi. Ánehjír é duurúvahíjcyámé ímiáábeke idyúúrúváiyótsihvu.

²⁴ Áánéllii diityéké ílluréjuco dibye íhvejtsóné ditye awáá ímillédú ijcyaki. Aame méénuhíjcyá panévaré núcójpítso nénehji. ²⁵ Ehdu méénuhíjcyámé ímiáájú dífbyé uwááboju icyáhjútsóiyótsihvu állíuháñéré icyáhjútsónéllíihye. Aame dífbyeke dúúrúvatúmé kéénerá dibyée ípívyéjtsónéhjír é duurúvahíjcyáhi.

²⁶ Áánéllii diityéké íhvétsoobe ditye awáá ímillédú núcójpítsowu ijcyaki. Muurá tsamééré walléémú

dómácócatsíhijcyáhi. ²⁷ Téhdure tsamééré wajpíímú dómácócatsíhijcyá nucójpítsówu wálléémuma íjcyáiyóné íimíllétúnema. Ááné nǐjcaúvú muurá ícúbáhrámeíhijcyáme.

²⁸ Muurá Píívyéébedi ditye íícuvéjúcóótúnéllii awáá íhvéjtsoobe diityéké ímityúneréjuco ditye imyéénu imyéénútyuróne. ²⁹ Ahdújuco muurá páhduváre néené imítyuháñé ditye méénuhíjcyáne. Mítyane íéhnéváyóneri ijyácunúhijcyáme. Ihdícyáméhjíma dómácócatsíhijcyáme. Nomítúáavahíjcyáme. Dsǐjívétso múnaa íjcyame téhdure állíu múnaa. Caayóbáme. Átéérénehjiri ihjyúvahíjcyáme. ³⁰ Píívyéébeke íéhdíiválléne tsǐjtyedítýú nehniwu íhjíyúvahíjcyáme. Uuhívatépiwu néeme itsúcunúmeíhijcyá íhtsutúme íjcyane. Ímityúnéré imyéénútyóneri íjcyame tsá cáánímuke icyáhcuǐtsóiyóné ímíllétúne. ³¹ Wáájácúmeítýúme imyéénútyúnéré ihjyúvahíjcyáhi. Muucá iwájyútúnéllii tsá ditye múhdí ídáátsóvehíjcyatúne. ³² Waajácúromé ehdu néemeke Píívyéébe wáágóoíñe. Áronáa éhniñevúre tehdu dáriívemeíhijcyáme. Ááneréi íjcyáronáa tsǐjtye ímityúné íjcyane duurúvahíjcyáme.

2

Míamúnaa íjcyanéjuco Píívyéébe nééené

¹ Aane ámuha diityédúré menééme ¿íveekí múhdurá ditye íjcyáneri méihjyúvahíjcyáhi? Tsá ámuha menééítyuró diityédú ámuha menéétune. Muurá tsǐjtye ímityúné íjcyáneri ámuha méihjyúvahíjcyámé hallúrí téhdure ijyáné ímityúné diityédúré ámuha menéénéllíihye. ² Muurá méwaajácú múhdurá ícyahíjcyámema teene Píívyéébe ímíbájchoíñe.

³ Ámuháubá méijtsúcunú ímityúné tsijtye íjcyáneri ámuha téhdure menééme meihjyúvahíjcyámé mepállójcoíñé Píívyéébe pámeemáyé muhdú ditye ícyahíjcyáné ímíbájchócooca. ⁴ Muurá múhajchótájucó dibye ámuhá ímityúcoba áábúcu híjcyáné ámúhake iwájyúne teene ámuha meihvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco mepájtyéroki. ⁵ Áronáa jíveekí tsá ámuha meihvejtsópityú teéne? Áánéllii íllure ámuhá hallúvú llíyájkímyeíñé Píívyéébe icyáyobáávatécooca míamúnáama teene ímíbájchócooca ámuha tééné déjúcotu meícúbáhrámeííñe. ⁶ Téijyu pámeere méújcuú muhdú meícyahíjcyáne áhdo. ⁷ Muurá dífbyé avyéjú múijyú níjkéváítyúneri tsúúrameíhijcyámé dibye ímillédú íjcyámeke ájcúiibye múijyú ditye dsíjivéjúcoóítyúne bóhívu. ⁸ Áánetu teene ímíllétumé ímityujjítóré úráávyehíjcyámeke icyááyóbáne waagóóiibye ditye ícúbáhrámeííhyullévu. ⁹ Muurá jodíómuma tsijtye jodíómú íjcyátúrómédítýú pámeere múhdumé ímityúné ícyahíjcyámé ícúbáhráméííhi. ¹⁰ Áánetu diityédítýú ímí Píívyéébeke cáhcújtsómeke ávyéjuutétsóiibye tsaímiyéjuco dífbyema ditye íjcyaki.

¹¹ Muurá tsahtúré meke wájyuube pámeekéré míamúnáake. Tsá dibye tsaatéké múhdurá íjtsúcunútúne. ¹² Áronáa dífbyé taúhbajúu Moitséeúvudi íjcyane muhdú nééne wáájácúturómé ímityúné méénuhíjcyámeke waagóóiibye. Muurá teene taúhbaju muhdú nééne wáájácúturómé waájacurá íjtsaméiyi keená ímityúné íjcyane imyéénútyuróne. Áánetu teene wáájacurómé ímityúné ícyahíjcyámeke awáá tééné déjúcotu waagóóiibye. ¹³ Muurá teene wáájacurómé tene néhdu

íjcyátúmeke tsá ímiáámedi dibye díllotúne. Tene néhdu íjcyámekéré díllóobe ímiáámedi. ¹⁴ Muurá tsaate jodíómú íjcyatúmé teene wáájácúturómé íííbúwaríyé tehdújuco ímí ícyahíjcyáne. ¹⁵ íííbúwaríyé muurá waajácúmé muhdú múu ímí íjcyane. Áhdure waajácúmé ímityúné íjcyane. ¹⁶ Muurá Píívyéébe Jetsocríjtoj téeveri míamúnaa muhdú ícyahíjcyáne ímbájchoó muhdú ámúhake o úwáábóne o néhijcyádu.

Píívyéébé taúhbaju jodíómú úraavyéne

¹⁷ Áronáa ¿íveekí ámuha jodíómú Píívyéébeéjté meíjcyámedi dííbyé taúhbaju íjcyájúcóóneúvuri mémítýákímeyéíhijcyáhi? ¹⁸ Aame ímiááne ámuha méwaajácúrá kéjijtó meúraávyéiyóné dibye ímilléne. Muurá dííbyé taúhbájutu keená ímiááne, ímityúnee, íjcyane tsúúca ámuha méwaajácúhi. ¹⁹ Áánéllii ámuha méítsúcunúmeíhijcyá téjijto wáájácútmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu néémé túkevjtsojte ámuha meíjcyane. ²⁰ Ámuha méijtsúcunúmeí dííbyé icyánéjcu wáájácútmé tsiimédúréi néémé uwáábojte ámuha meíjcyane dííbyé taúhbaju ámuha mewáájácújúcóóneúvuri. ²¹ Muurá ámuha méúwáábohíjcyá tsíjtyeke. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meícyahíjcyatú ámuha méúwáábohíjcyádu? Muurá ámuha méúwáábohíjcyá menáníváityuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha ménánihíjcyáhi? ²² Áhdure ámuha méúwáábohíjcyá ihdícyáméhjima medómácójcat-síityuróne. Áronáa ¿íveekí ámuha méméénuhíjcyá teéne? Áhdure ámuha ménéhíjcyá níjcyotájteke mecááníváityuróne. Áronáa ¿íveekí téhdure íívane ámuha díityé duurúvájááne pañétú tsíeméné

méékéévehíjcyáhi? ²³ Muurá ámuha dífbyé taúhbaju mewáájácúneri memítýákímýeíhíjcyarómé tsá tene néhdu meíjcyatúne. Ááneri ámuha tsá maávyejúúlletú Píívyéébeke. ²⁴ Téénetu muurá dífbyé waajácúháámitu nééené: “Ámuha jodíómú meíjcyarómé ímítýú meícyahíjcyánetu jodíómú íjcyatúmé néhni ihjýúvahíjcyá Píívyéébedítýu.”

²⁵ Muurá dífbyeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíyómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá íínetú meke tene píáábotúne. Aame ihdícyamédúré meíjcyáhi. ²⁶ Muurá jodíómú íjcyatúmé kíhdyahírótsámeítyurómé dífbyé taúhbaju néhdu íjcyámeke dílloobe ihñéjtedi tsíjtyere íjcyarómeke. ²⁷ Áánetu mee jodíómú meíjcyarómé ménééetsáméíí diityédívú ímichi mééma teene taúhbaju íjcyaróné ímí meúráávyétúnéllíihye. ²⁸ Muurá Píívyéébeéjté meíjcyáné uubállé mekíhdyahírótsámeíjyúcoorómé dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyátúhajchíí tsá dífbyeéjté meíjcyatúne. ²⁹ Muurá ihdyu dífbyeke ímí cáhcujtsómé díbye ímíllédú íjcyame ímíááné dífbyeéjte. Áámeke ímí íjtsúcunúúbé tsáíjyu múúne míamúnaa ímítýú íjtsúcunúrómeke. Tehdu Píívyéébe hállúejpi meke ííténejíivari. Muurá ihdyu ímichi íítebe méííbúuri muhdú meícyahíjcyáne.

3

¹ ¿Aca meke píaabóné jodíómú meíjcyane? ¿A téhdure meke píaabóné mekíhdyahírótsámeíñe? ² Ímíáánéhde meke píaabóné íñée íuwáábojúvú ímichi meke díbye níwááveíñúmedítýú tene bóhówaúcunúnéllíihye. ³ Árónáa íjcyámé tsaate dífbyeke ímí úráávyetúme. ¿A ehdu tsaate múhdurá dífbyeke úráávyénéllíi tsáhájucu

dibye ímiáábé ijcyáityúne? ⁴ Tsáhaá, muurá ihdyu ímiáábé díbye. Áanetu mee míamúnaa állíu múnáa. Muurá díbye waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe u ihjyuváné tsá állíu ijcyatúne. Áábedítýú tsá múha nééítýuró ímítýuube u íjcyane.

⁵ Muurá ímítýúmé mejjcyárómeke Píivýéébe wájýúnetu méwaajácú ímiáábé dibye íjcyane. Árónáa tsaate nehíjcyá ímítýuube dibye íjcyane, ¿íveekívá méimítýú hallútú méhdi ícúbáhráhíjcyaaabe téénetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáaaca? ¿A téenélii ímítýuube díbye? ⁶ Tsáhaá. Muurá ímítýuube íjcyaca tsá dibye muhdú meícyahíjcyáné mééma ímíbájchóítýuróne.

⁷ Áhdurévá állíu múnáa mejjcyánetu ímiáábé dibye íjcyane bóhówaúcunúnáa ¿íveekí meke díllóhíjcyaaabe ímítýúmedi? ⁸ Áánéliihyéubá ímítýúmeréjuco mejjcyáiyóné méimítýú mééma ínjkéva ímiáánevu. Ehdu muurá nehíjcyáme. Áhdurévá ímítýúné o úwaabóné nehíjcyámé óhdítýu. Árónáa álliúré teene ehdu óhdítýu dítye néhíjcyáne. Muurá ihdyu ímiááné tehdu méénuhíjcyámé wágóóóveéhi.

Míamúnaa ímítýúné íjcyane

⁹ ¿Aanéhaca muhdú teéne? ¿A mee jodíómú ímiáámé tsijtye jodíómú íjcyátúmé ehniíñevu? Tsáhaá. Muurá méwaajácú pámeere míamúnaa ímítýúmé mejjcyane.

¹⁰ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé:

Tsá tsaatéubaré míamúnáadítýú ímiáámé íjcyatúne.

¹¹ Tsá múha ímíllétú Píivýéébeke icyáhcujsóné.

¹² Pámeere muurá díbyedi íícúvetúmé ímítýúné pañe íjcyame tsá wáájácúmeítýúne. Áánélii tsá

tsaatéubaré ímiáámé ijcyatúne. ¹³ Muurá diityé ijtsaméi nehniwu éhne múúne níkyehéjú nehniwu cúvahdu. Aame allíúwu néeme íhjuváne meke tútávajtsó éhne múúne ííñimyé namíjtyá meke tútávajtsódu. ¹⁴ Tsanééré ímityúné imíllémé ííhjuváne. ¹⁵ Aame ímí ijtsúcunú míamúnáake múu dsíjívetsóne. ¹⁶ Ehdu idyáráíwéjcatsíneri íllure kímóvétsócatsíhijcyáme. ¹⁷ Aame tsá wájácútú ímí íjcyáiyóne. ¹⁸ Áhdure tsá ditye ílityú Píívyéébeke.

Ehdu néene Píívyéébé waajácúháámitu míamúnáadítyu.

¹⁹ Muurá méwaajácúrá muhdú dibye ímillédú meíjcyáiyóné taúhbajúu dibye mééma méénúnetu. Áronáa tene néhdu meíjcyámejíí tsá menéétyuró ímiáámé meíjcyane. Áánéllí pámeere míamúnaa ímityúmé meíjcyá Píívyéébedívu. ²⁰ Muurá dífbyé taúhbaju meúraavyémé ímiáámé meíjcyane meíjtsúcunúmeíyómeke tsá dibye dílotú ímiáámedi tene néhdu meíjcyátúnéllíhye. Íllure téénej tééveri méwaajácú ímityúmé meíjcyane.

Jetsocríjtoke mecáhcújtsóneriyé mepájtyeténe

²¹ Tsá Píívyéébe ímiáámedi meke díllotú ítyaúhbaju meúraávyéromeke. Muurá dífbyé waajácúháámitu íhjuú uubálle múnaa meke úúballé íínetú meke ímiáámedi dibye díllone. ²² Muurá íhdyu Jetsocríjtóo mewájuryi dsíjívéné mecáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi. Áronáa idyé tsá apáámyekéré meéke. Muurá íhdyu pámeere míamúnaa múhdumé dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke dílloobe ímiáámedi tsatéké múhdurá íjtsúcunútuúbe. ²³ Muurá pámeere míamúnaa ímityúné meméénume tsá Píívyéébe ímillédú meíjcyatúne. ²⁴ Áronáacáa meke

mítýane íídaatsólléne Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi díllóobe múhdumé dífbyeke mecáhcújtsómeke. ²⁵ Muuráhjáa Críjtodívú pájaabe dífbyé tujpácýó wágóóóvéneri méimítýú íímíbáávye pámeere dífbyeke mecáhcujtsómé mewágóóóvéiyónetu mepájtyetéki. Téhdurée téeneri ímíbájchoobe méihdé múnáaúvú dífbyeke úráavyehíjcyámé imítýuháñé éjyúuvú íáábúcu híjcyáne. ²⁶ Ehdu néenetu méwaajácu Píivýéébe íjcyaduré ímiáábé íjcyane. Áánéllii ímiáámedi díllóobe ímí Jetsóoke cáhcújtsómeke.

²⁷ Aane íñe ¿íveekí mémítýájkímýeíiyáhi? ¿Aca meere meímíbáávýe meke Píivýéébe ímiáámedi díllóhi? Tsáhaá. Muurá ihdyu Jetsóoke mecáhcújtsóneturé meke ímiáámedi díllóobe. ²⁸ Tsá teene dífbyé taúhbaju meúráavyérómeke díbye ímiáámedi díllóityuróne.

²⁹ ¿Aanéhaca íñe apáamyéré mee jodíómuke pájtyetét-sóíbye? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyátúrómeke pájtyetét-sóíbye. ³⁰ Muurá tsáápiiye Píivýéébeé. Tsá tsijpi íjcyatúne. Aabe dílló ímiáámedi dífbyeke ímiááné cáhcújtsómeke pamévakéré mee jodíómuma jodíómú íjcyátúrómeke. ³¹ Áronáa idyé tsá dífbyé taúhbaju mewáágóótú díbyéé mééma mepájtyetéíñe Jetsóoj tééveri méénune mecáhcújtsóné hallúhcuri. Muurá ihdyu téénej tééveri éhnííñevu ímí méúraavyé teéne.

4

Aavaráadítyú íjcyáné uwááboju

¹ Cáhawáá méíjtsúcunu muhdúhjáa nétsihdyu méihdé múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáábedi Píivýéébe díllone.

² Tsáhaá díbye ímí íjcyánéllii ímiáábedi díbye díllotúne. Tehdúu tene néeca muurá téeneri mítýájkímýeííyoóbe.

Áronáacáa ihdy Píivýéébere píáábónéllii tsá dibye mítyájkímyeítúne. ³ Muurá dífbye waajácúháámitu nééneé: “Aavaráá Píivýéébeke ímí cáhcújtsónéllii ímiáábedi dífbyeke dílloóbe.” Ehdú nééne Píivýéébé waajácúháámitu. ⁴ Aane muurá tsaatéké diityé wákimyéi áhdó maájcutu tsá pevénéré maájcutú meímíllénema. Muurá ihdy diityé wákimyéi áhdóré máajcúhi. ⁵ Ahdu muurá Píivýéébe tsá meke ímiáámedi díllotú meere íiná ímiáané íjcyane meméénúnéllíihye. Ímiáámedi meke dílloobe apááñéré méimítyutú meke dibye ímíjpyetétsóné mecáhcújtsómeke. ⁶ Ehdúhjáa muurá dibye méénune Dabíiúvú iwáájácúne néé íine ímí méénútúrómeke dibye ímiáámedi díllome ímí íjcyane. ⁷⁻⁸ Illúhjáa muurá neébe:

Maímijyu ditye íjcyane Píivýéébe diityédí ídáátsóvéne ímítyú diityédítú wáágóomé hallúrí íiná íjcyájú-cootúme.

⁹ ¿Aanéhaca íne apáámyéré mee jodíómú ímí méíjcyaaáhi? Tsáhaá. Muurá téhdure jodíómú íjcyáturómé ímí íjcyaaáhi. Aavaráaúvúhjáa muurá ímí Píivýéébeke cáhcújtsónéllii dífbyeke ímiáábedi dílloóbe. ¹⁰ ¿Aanéhacáa múijyútú ímiáábedi dílloobe dífbyeke? ¿A dibyéé dífbyeéjpi íjcyané uubállé kíhdyahírótsámeíne boonétu? Tsáhaá. Teenéikyée dibye méénúmeftyúné íhdéjuco dibye ímiáábedi díllone dibye ímí cáhcújtsónéllíihye. ¹¹ Áané uubállée bóónétúí kíhdyahírótsámeííbye. Áanéllii diibye ídyéjúcoejpi kíhdyahírótsámeityurómé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllómedítu. ¹² Téhdure kíhdyahírótsámeímyé ímí Píivýéébeke cáhcújtsómedítú

idyéjúcóejpi diibye Aavaráaúvú dibyéhjáa ímí cáhcújtsódú ditye cáhcújtsónéllíihye.

Aavaráá Píivýéébeke cáhcújtsóne

¹³ Píivýéébéhjáa muurá dífbyeke néé pámeere dífbyéj tsiiménémúháabema diityéké ííñujívú iájcuíñé ímí dibye dífbyeke cáhcújtsónéllíihye. Tsáháa Píivýéébé taúhbaju néhdu íjcyánéllii dibye tééné piáábó újcutúne. ¹⁴ Muurá dífbyé taúhbaju néhdu meíjcyáne j tééveríyé meke dibye piááboca bañúháñé Criíto dsíjívéné mecáhcújtsóiyáhi. ¹⁵ Muurá íllure teene taúhbaju méhdivu neetsó méimítyuvu. Teene íjcyátuca tsá íiná méhdivu néétsóítyuróne.

¹⁶ Áánéllii Aavaráakéhjáa iájcuíñé Píivýéébe nééné piáábó téhdure méújcuú íñe múhdumé dífbyeúvúj tsiiménémúhaabe meíjcyame Píivýéébeke mecáhcújtsóme. Tsá ínehjí meméénúnetu meújcuítýú teéne. Muurá pámeere múhdumé dífbyeúvúu Píivýéébeke ímí cáhcújtsódú cáhcújtsómé újcuú tééné piáábo. Áánéllii diibye Aavaráaúvú idyéjúcóejpi Píivýéébeke mecáhcújtsómedítýu. ¹⁷ Téénetúhjáa muurá Píivýéébe néé íwaajácúháámitu: “Uke ó meménú mítyame míamúnááj caanídyú u néébe ímichi diityé déjúcóejpi u íjcyaki.” Ehdúhjáa neebe dífbyedítýú panévatúré íhtsútuube íjcyaaabe dsíjívemeke bóhíítsóóbeke dibye cáhcújtsóóbe. Áhduréhjáa cáhcújtsóóbe dífbyedítýúu míamúnáake illíyaatétsoíñé dibye nééne tenéi pánéévétúrónáaaca.

¹⁸ Ávvetáhjáa múha cáhcújtsóítyuróné cáhcújtsóóbe Aavaráá Píivýéébeke. Árodújucóhjáa dibye íjcyane pámeere múhdumé Píivýéébeke cáhcújtsómedítýú idyéjúcóejpi. Téénetúhjáa idyé neebe dífbyeke: “Úhdityu llíyaaténé míamúnáa mítyame íjcyáahi.” ¹⁹ Ehdúhjáa

dibye néene cáhcújtsoobe ‘muhtsi metsíímávácóóíñejíí’ néétuubéré keeméjuco 100 pijcyábá íjcyaróóbeúvu. Téhduréhjáa mewa Tsáara tsúuca itsíímáváiyotsíhjí pájtyerónáa cáhcújtsoobe dityétsí tsíímávaíñé Píívyéébe nééneé. ²⁰ Ávyetáhjáa ímiááné dííbyema tene pánééveíñé iwáájácúne íhdere téené hallúvú dííbyeke téhdújtsoobe dúúruvaabére. ²¹ Muuráhjáa ímiááné waajácuube Píívyéébe íhtsútuube íjcyabe íñehdu méénuíñe. ²² Ehdúhjáa ímí dibye cáhcújtsónéllii Píívyéébe dííbyeke ímiáábedi dillóhi.

²³ Áronáacáa tsá apáábyeúvúré ímí cáhcújtsónéllii dibye dííbyeke ímiáábedi díllone cáátúvatúne.

²⁴ Téhdurée caatúvané Máavyéjuubée Jetsóoke bóhíitsóóbeke mecáhcújtsómeke idyé dibye ímiáámedi díllóíñe. ²⁵ Muuráhjáa Jetsóó dsíjivé mewájyuri méimítyú iwáágóoki. Áabekée Píívyéébe bóhíitsó dííbyej téeveri ímiáámedi meke idílloki.

5

Píívyéébe ímiáámedi meke díllone

¹ Muurá ímiááné Píívyéébeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi. Tsáhájucó múhdurá meke dibye íjtsúcunútú Máavyéjuubée Jetsocríjtó tsúuca méimítyú mééma ímíbájchónélliihye. ² Muurá teene mecáhcújtsónej téeveri Píívyéébe meke píaabó tsaimíyé dííbyema meíjcyaki. Áanéllii méwaajácú dííbyeéjté meíjcyámeke dibye ávyéjútsoneri meímíjyúúveíñe. ³ Téhdure méimíjyúúvéiyá meícúbáhrámeiyóneri. Muurá ténehji panévaré máaabúcu híjcyá ímiááméré meíjcyaki. ⁴ Áánetu méwaajácú ímí Píívyéébeke

meúraávyémema iñéhdújuco dibye méénuíñe.
⁵ Ááneri tsá menúcójpívétsámeítyú dibye meke
 báñúityúnélliíhye. Muurá méwaajácú dibye meke
 wáyyune Íapííchó méíbuúúné pañévú dibye pícyóónej
 tééveri.

⁶ Muuráhjáa méimítyú déjúcotu mewágóóóvéiyónetu
 tsá meere mepájtyetétsámeítyuróne. Áronáacáa Críjto
 dsíjivé pámeere ímityúmé meíjcyáme wáyyuri meke
 ipájtyetétsoki. ⁷ Tsá muurá múha ímílléityuró tsíjtye
 wáyyuri idsíjivéne. ¿Mityá ijcyámé tsaate ímiáábé
 íjcyáábeke ipájtyetétso dsíjívéiyóme? ⁸ Áronáacáa
 muurá Píívyéébe Críjtoke wallóo dibye idsíjíve
 ímityúmé meíjcyarómeke ipájtyetétsoki. Ááneríi
 meke úújétsoobe mítyane meke iwáyyune. ⁹ Áánélli
 meke dílloobe ímiáámedi dibyée mewáyyuri dsíjívénej
 tééveri. Aame díbyej tééveriyé mepájtyeté dibye
 meke ícúbáhráiyónetu. ¹⁰ Muuráhjáa Píívyéébema tsá
 meíjcyáítyuró ímityúmé meíjcyánélliíhye. Áronáacáa
 Ílli Jetsocríjtó mewáyyuri dsíjíveneri méimíbaavyéjucóo
 dífbyema. Aame méwaajácú mepájtyetíñe dibye mépañe
 íjcyánélliíhye. ¹¹ Ááneri méimíjyúú Críjtóo mééma
 ímíbájchónej tééveri ímí Píívyéébema meíjcyáneri.

Adáa tútávajtsóné Críjto ímíbajchóne

¹² Muuráhjáa tsáápihdítyuré ímityúné íññujívú
 ípívyeevéne tsówayúcú pámeere míamúnáake.
 Átsihdyúu íjcyane íñe médsíjívehíjcyá ímityúmé
 meíjcyánélliíhye. ¹³⁻¹⁴ Muuráhjáa Píívyéébé taúhbjáui
 íjcyátúnáa tsúuca míamúnáa ímityúmé ícyahíjcyá
 Adáaúvudítyú Moitséeúvudívújuco íjcyané míamúnáa.
 Áróme hallúríhjáa tsá ñná íjcyatú dityée muhdú

meijcyáiyóné Píivýéébe ímilléné wáájácútúnéllíihye. Áronáacáhjáa dsíjívéhíjcyámé Adáaúvúu méénudu nééné ímityú méénúturóme. Aanée muurá ímichi dííbyedítýú íjcyane pámeere míamúnáake tútávajtsódú íivane téhdure Críjto dsíjívéneri pámeere míamúnaa ímíjpyetéjucóó múhdumé teene cáhcujtsóme.

¹⁵ Muuráhjáa diibye Adáaúvú Píivýéébe dííbyeke bóijcyúné lléébótúné déjúcotu íñe pámeere míamúnaa médsíjívéhíjcyáhi. Áánéllíihyéhjáa ihdyu Píivýéébe meke ídaatsólléne ílli Jetsocríjtoj tééveri meenu mepájtyetéíñe. Aane tsá ínehjí meméénúneri mepájtyetéítyuróne. Apááñéré dííbyeke mecáhcújtsóneri mepájtyetéhi. ¹⁶ Aanée dííbyeúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere ímityúmeréjucó meijcyame méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píivýéébe mééma ímíbajchóhi. Áánéllíi apááñéré ímiáané dííbyeke mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi ímityúmé meijcyárómeke. ¹⁷ Muurá méwaa-jácú tsáápiiyéé ímityúné méénúné déjúcotu pámeere meímityuuvémé mewágóóóvéiyóne. Téhdure méwaa-jácú Píivýéébe Jetsocríjtoj tééveri ímiáámedi meke díllome dííbyé avyéjuri meijcyáiñé múijyú dsíjívéityúmeréjucó. ¹⁸ Tsúúcajáa mééma ímíbaavyéné tsaapi ímiáábé íjcyáábej tééveri Adáaúvú ímityúné méénúné déjúcotu pámeere wágóóóvéiyóne.

¹⁹ Muuráhjáa tsáápi lleebótú níjcaúvú íñe ímityúmé meé. Áhdurée idyé tsáápiye ímiáábé íjcyáábej tééveri Píivýéébe dílló ímiáámedi dííbyeke cáhcújtsómeke.

²⁰ Muuráhjáa dibye teene muhdú meijcyáiyóné taúhbaju pícyóónej tééveri éhnííñevu méwaa-jácú ímiáané ímityúmé meijcyane. Aane ehdu menéérómeke dibye

ídaatsóllénetu méwaajácú mítyane meke dibye wájurye.
²¹ Aanée ímiáané ímityúmé meíjcyáné déjúcotu pámeere
 méwágóóóvéiyáhi. Áronáacáa Píívyéébe mítyane
 meke iwájurynéllii ímiáamedi díllome tsúúca méujcú
 medsíjívéjúcóóítyúne bóhí Máavyéjuube Jetsocríjtoj
 tééveri.

6

Críjtokéréjuco meúraavyéne

¹ ¿A ehdu Píívyéébe meke mítyane wájurynéllii tsá
 meíhvetéityú ímityúné meícyahíjcyánetu dibye meke
 éhniíñevu iúújétso muhdú meke iwájurye? Tsáhaá.
² Tsúúca muurá téénetu méjchívyé ímiáameréjuco meíj-
 cyaki. Ahdícyane tsáhájucó tsiíñe meméénútyuró teene
 ímityúné tééneejte meíjcyájucóótúnéllíihye. ³ ¿Aca tsá
 ámuha mewáájacutú mepée Jetsocríjtoéjteréjuco meíj-
 cyáné uubállé metsójsótsámeíñe? ⁴ Muurá tééneri
 méúújétsó ímityúnéjcutu dsíjívemédú meíjcyane. Té-
 dure tééneri ménaavénú Críjtóo dsíjívéébeke Píívyéébe
 íhnháhoori bóhíitsoobe tsíhdyuréjuco íjcyadu ícyooca
 tsíhdyuréjuco meíjcyane.

⁵ Muuráhjáa Críjto dsíjívédú íívane ímityunéhjí
 meíhvéjtsóhajchíí idyé dibyéé bóhíhdu íívane
 tsaímiyéjuco meíjcyaiñé Píívyéébema. ⁶⁻⁷ Muurá
 méwaajácú ímityúnéé meícyahíjcyáné tsúúca Críjto
 méhdityu wáágoóné páwachékevu idsíjíveneri. Áánéllii
 téénetu méjchivyémé tsáhájucó tééne pañe meíjcyatú
 éhne múúne tsaapi tsaaté hójtsí pañe íjcyadu. ⁸ Aanée
 méhdityu Críjto idsíjíveneri wáágoónéllii méwaajácú
 dibye íjcyadu meíjcyaiñe. ⁹ Muurá méwaajácú ípyée

idsíjívénetu bóhíbe múijyú tsiíne dsíjívéjúcóóityúne.
¹⁰ Tsáneereé dsíjíveebe páneere méimítyú iwáágóoki.
 Aabe icyooca ijcyá Píívyéébema tsaimiyéjuco. ¹¹ Ahdu
 dibye ijcyadu meijcyá dsíjívemédú ímityúné icyánéjcutu.
 Ááne ímiáámeréjuco meijcyá dibye ímillédú tsúúca
 dífbyeéjté ámuha meijcyame.

¹² Ahdícyane panévare ímityúné ámuha
 meméénúiyóneri méúmúúpivyéjúcohdíne.
 Óvíjyacóóné ténehji ámuha meméénuhíjcyáne.
 Métáhjátsámeijyúcohdí téénevu. ¹³ Píívyéébedívuréjuco
 méihvéjtsaméí amúhakyé dibye ityúkévajtso tsaimiyé
 ámuha meijcyaki. ¹⁴ Tsá téénevu metáhjátsámeíityuró
 Jetsóoke mecáhcujsóme. Muuráhjáa méhdi ídáátsóvéne
 dsíjíveebe téénej téeveri meke íímíbjácho téénevu
 metáhjátsámeijyúcóótuki. Aame méijcyá Píívyéébé
 piáábó pañe. Tsáhájuco teene íhdééné taúhbájú pañe
 meijcyájúcootúne.

Ímityúnetu meijchivyéne

¹⁵ ¿A ehdu tene néénéllii éhniíñevuré méméénúiyá
 ímityúne? Tsáhaá. Ílluréjuco metsu téénetu méihvetéki.
¹⁶ Muurá ámuha méwaajácú tsané avyéjúúbema íj-
 cyame dibye ímillédú ijcyane. Ahdu muurá ímityúné
 pañe meijcyame tééné níjcaúvú íllure méwágóoovéhi.
 Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú meicyane ímí mééma
 níjkéváhi. ¹⁷ Ahdu icyooca méijcyá tsúúcajáa téénetu
 meijchivyémé dífbyé uwáábójú pañéréjuco. Ááne hal-
 lúvú ihdyu mítyane ó téhdujtsó dífbyeke. ¹⁸ Aane
 tsúúcajáa téénetu meijchivyémé icyooca ímiááneréjuco
 meúraavyéne. ¹⁹ Áanéllii teene ímíñeúvú méuráávyé

íhdée ímityúné íjcyaróné ámuha meúraávyehíjcyádu. Áijyu ihdyu ámuha méjicyaá ímiááné Píívyéébeéjteréjuco. Ehdu íñe ámúhake o nées ímíñeúvú ámuha mewáájacuki.

²⁰ Muuráhjáa ámuha ímityúné pañe meijcyácooca tsá meímíletú ímiájíjtó meúraavyéne. ²¹ Ehdúu éijyu múhdurá núcójpítsó meícyahíjcyáné déjúcotu muurá mewágóóóvėiyáhi. ²² Áronáa tsúúca téenetu meijchivyémé Píívyéébeéjté meijcyame ímiáámeréjuco meijcyáiyóne. ²³ Muurá ímityúné méenuhíjcyámé ídátso wágóóóveé téené déjúcotu. Áanetu Píívyéébeke ímí úráavyémeke ájcuíibye múijyú ditye dsíjívėjúcóóítyúne bóhíivv Mávaavyėjuube Jetsocríjtoj téeveri.

7

Táábávajcátsityu íjcyáné uwáábo

¹ Ámuúha táñahbémuj, ámuha muurá méwaajácú tsaate túkevéjtsójú pañe meijcyane meijcyáné hajchóta. Áanetu medsíjívéné boone tsáhájucó téené pañe meijcyatúne. ² Muurá walle ityájívácooca íjcyá ájyú túkevéjtsójú pañe. Aane dibye dííledívú dsíjívėhajchíí tsáhájucó téené pañe dille íjcyájúcootúne. ³ Áijyu ihdyu tsá muhdú tene néetu dille tsíjpiikyéréjuco tájíváiyóne. Áanetu ájyu dsíjívėtúnáa tsíjpiikye dille tájíváhajchíí ávyeta ímityúné méenulle íveekí ájyu ímúbááné íjcyánáa tsíjpiima íjcyáneri.

⁴ Ahdu ámuha táñahbémú tsáhájucó meijcyatú taúhbájú pañe eene walle ájyu dsíjívéné boone dííbyé túkevéjtsójú pañe íjcyájúcoótulle íjcyadu. Muurá méijcyá Críjtóo idsíjívėnetu bóhííbé uráávye múnaáréjuco. Muuráhjáa mééma ímíbájchoobe

Píivýéébe ímillédú mejjcyaki. ⁵ Íhdéuvúu muurá meímillédú mejjcyame ímityúné méméénuhíjcyáhi. Áánetúu teene Píivýéébé taúhbaju meke bójjcyúrónáa éhnííñevúré méméénuhíjcyá ímityúné tééné déjúcotu mewágóóóvéiyóne. ⁶ Árónáa tsáhájucóu tééné pañe mejjcyatúne. Aame ícyooca ímiááné meímilléne tsáímíyé Píivýéébeke méuráávvehíjcyá tsíhdyuréjucóu méjtsaméi mecápáyoovéme. Tsáhájucóu taúhbaju néénélliihyéré díbye ímillédú mejjcyatúne.

Ímityúné méhdityu íjcyane

⁷ ¿Áánélliihyéhaca teene taúhbaju ímityúne? Tsáhaá. Teene muurá ihdyu meke waajácútsó keená ímityúné íjcyanévu. Muuráhjáa tene íjcyátuca tsá o wáájácútyuró ímityúneri meúmúúpivyéné ímityúné íjcyane. Muurá íllu nééneé: “Tsá múu úmúúpívyetú ímityúneri.” ⁸ Téhdurée tene íjcyátuca tsá o wáájácútyuró kénehjí ímityúné íjcyane. Aane o wáájacújúcúóoroobe éhnííñevúré ó imíllehíjcyá ténehjíré o méénune. ⁹ Ópée teene taúhbaju o wáájacútúné hajchótá ó itsúcunúhíjcyá ímí o íjcyane. Árónáacáhjáa ihdyu múhdurá ó dáríívémehíjcyáhi. Áané nájcaúvúhjáa o wágóóóvéiyóné tsúuca ó waajácúhi. ¹⁰ Píivýéébé teene ítyaúhbaju mééma meenu tsáímíyé dííbyema mejjcyároki. Árónáacáhjáa tehdu o íjcyátúné déjúcotu ó wágóóóvéiyáhi. ¹¹ Ópée ó íjtsúcunú ímí tehjújucóu o ícyahíjcyáne. Árónáacáa téénej tééveri ó waajacú ímityúné o ícyahíjcyané déjúcotu íllure o wágóóóvéiyóne.

¹² Árónáa tsá ímityúné teene taúhbaju íjcyatúne. Muurá ímí tehjújucóu teene ímiájú íjcyane. ¹³ Aane jíveekí o wágóóóvéiyonévú oke tene wáájacútsónáa ó

nehíjcyá ímiáájú tene íjcyane? ¿Mityá ímityuube o íjcyanévé tene oke wáájácútsótuca tsá o wágóóóvéityuróne? Áánerá ihdyu ó wágóóóvéiyá tahllííñé táimítýú déjúcotu. Muurá teene taúhbaju ímiáájú íjcyaróné méhdivu bóhówajtsó méimítýu.

¹⁴ Aane méwaajácú teene Píívyéébedítýuré tsááneé. Áronáa óhdítýuré íjcyane ímítýuné pañe ó ícyahíjcyáhi.

¹⁵ Aabe tsá o wáájácúmeítýú muhdú o íjcyane. Ímiáánéré o méénune o ímíllérónáa ímítýunéré ó méénuhíjcyá o méénúítýuróne.

¹⁶ Aane ímítýuné o méénuhíjcyánetu ó waajácú ímiááne Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyaca ímí o íjcyáiyóne.

¹⁷ Áronáa teene ímítýuné tápañe íjcyanére oke íbúwájtsóneri ó méénuhíjcyá teéne.

¹⁸ Aane ó waajácú ímiááne ímítýuube o íjcyane. Ó imíllehíjcyará ímiáánéré o méénune. Áronáa tsá o méénuhíjcyatúne.

¹⁹ Áane ímítýuné o méénúítýurónéré íveekíhjáubá o méénuhíjcyáhi.

²⁰ Áronáa ihdyu téenere tápañe íjcyane oke íbúwájtsóneri teene ó méénuhíjcyáhi.

²¹ Íllu muurá ó ícyahíjcyáhi: ímiáánéré o méénúíyócooca ímítýunéré óhdivu dsíinévahíjcyáhi.

²² Ó imíllehíjcyará Píívyéébé taúhbaju néhdu o íjcyane.

²³ Áronáa ímítýuné íjtsaméi tápañe íjcyane oke tútávátsohíjcyáhi.

²⁴ ¿Aabe máidáátsoju ehdííváiibe o íjcyanej! ¿Aanéhaca íñe múha oke pájtyetétsoó ehdu o ícyahíjcyané nájcauvú o wágóóóvéiyónetu?

²⁵ Muurá íjcyaaabe Píívyéébe apáábyéré tsúúca téenetu Máavyéjuube Jetsocríjtoj tééveri oke pájtyetétsoóbe. Áánéllii mítýane ó téhdútsohíjcyá díbyeke. Aabe ihdyu óvíi ícyooca ó íjcyá díbye ímillédu.

Áronáa táimítýú tápañe íjcyane oke pátsáricyohíjcyáhi.

8

Píivýéébé Apííchó meke túkévejtsóné

¹ Muurá Críjtoéjité ímillédú íjcyájúcootúmé Píivýéébé Apííchó túkévejtsó pañéréjuco íjcyámé hallúrí tsá ìná íjcyatúne. ² Aane muurá Jetsocríjtoéjípí o íjcyáne j tééveri Píivýéébé Apííchó tsúúca tápañe íjcyánéllii tsáhájuco ímítýúné pañe o íjcyatúne. Aabe tsáhájuco o wagóóóvéeítýúné. ³ Muuráhjáa ítyaúhbaju meuráávyerómé mepájtýetéítýúrónéllii íllíkye wálooobe mehdu néébe dsíjívénej tééveri méhdityu méimítýú iwáágóoki. ⁴ Ehdúu mééma méénuube muhdú teene taúhbaju néhdu meíjcyaki. Aame tsáhájuco meímillédú meíjcyatú Píivýéébé Apííchóréjuco meke túkévejtsóné pañe meíjcyánélliihýe.

⁵ Muurá ímillédúré íjcyame tééneríyé tsúúrameíhijcyáhi. Áanetu ihdyu Píivýéébé Apííchó túkévejtsóné pañe íjcyame tsúúrameí díbye ímillédú íjcyáíyóneri. ⁶⁻⁷ Muurá meímillédú meícyahíjcyáneríyé metsúúrameímyé ílluréjuco metútávaavéne. Ááneríyé muurá tsúúrameímyé tsá ímíletú Píivýéébema ímí íjcyáíyóne. Aame tsá áveyejuúletú dífbyé taúhbaju. Áanetu díbye ímillédú meíjcyáíyóneri metsúúrameímyé tsáímíyé dífbyema meíjcyáhi. ⁸ Muurá ímillédúré ícyahíjcyámé tééneríyé itsúúrameíñéllii tsá Píivýéébe ímillédú íjcyatúne.

⁹ Aane óvíi ímiááné Píivýéébé Apííchó túkévejtsó pañe ámuha meíjcyáhajchíí tsáhájuco íhdée ámuha meícyahíjcyádú meíjcyatúne. Muurá Íapííchovu Críjto meke ájcune ípañe íjcyatúmé tsá dífbyeéjité íjcyatúne. ¹⁰ Muurá médsíjíveé méimítýú déjúcotu Críjtoéjité meíjcyaróme. Árónáa tsá muhdú meíjcyáítyú tsúúca Píivýéébe meke ímiáámedi díllónélliihýe. ¹¹ Aane ímiááné mépañe

Íapííchó íjcyáhajchíí muurá téhdure meke bóhíítsóiiibe Jetsóokée ibóhíítsódu.

¹² Ahdícyane tsáhájucó meímillédú meíjcyáityúne, ámuúha táñahbému. ¹³ Muurá tehdu meícyahíjcyané meíhvéjtsótúhajchíí méwágóóóveéhi. Áanetu Píívyéébé Apííchó piáábori teene metáhjáhajchíí mépájtyéteéhi.

¹⁴ Muurá íñe múhdumé téené túkevájtsó pañe meíjcyame ímiáané dílbyej tsíímé meíjcyáhi. ¹⁵ Aane teene mépañe íjcyame dílbyeke mecáánivámé ménehíjcyáhi: “Llihíyo múúháj Caánij.” Áánéllii tsá dílbyedi menúhnévéityuróne. ¹⁶ Ehdu Píívyéébé Apííchó mépañe íjcyáneri méwaajácú ímiáané dílbyej tsíímé meíjcyane. ¹⁷ Aane tsúuca dílbyej tsíímé meíjcyame Críjtóo ícúbáhrámeídyú meícúbáhrámeímyé dílbyema máávýéjúúteé Cáánii dílbyeke néené avyéjuri. ¹⁸ Muurá ímiáané meícúbáhrámeíhijcyámé ííne imíjyaúrójucó meíjcyaiñé Píívyéébé avyéjuri. ¹⁹ Páneere muurá dibyee ípívyejtsóné téhmehíjcyá múijyú dibye ihñéjteke ávyéjújtsóíñe. ²⁰ Muuráhjáa páneere dibye ípívyejtsóné tútávaavé dibye ímillédúre. ²¹ Áronáa ihdyu ímíbaávyeíñéi íítsíime meíjcyámeke dibye tsíhdyuréjucó ímíjpyetétsóijyu. ²² Muurá páneere dibyee ípívyejtsóné tsá ímí néétune. Aane téhmehíjcyá múijyú ímíbaávyeíñé éhne múúne walle itsíímáváné boone ímíbaávyeíñé téhmehíjcyádu. ²³ Áronáa tsá apááñéré teene ícúbáhrámeítyúne. Téhdure mee tsúuca Píívyéébeéjté meíjcyámé pañe Íapííchó íjcyarómé meícúbáhrámeíhijcyáhi. Aame téhdure météhmehíjcyá íítsíímedíi meke idíllómeke dibye tsíhdyuréjucó ímíbájchoíñe. ²⁴ Ehdu méúmiwa néene mecáhcújtsóhajchíí mééma pánééveíñé tehdújucó.

Muurá tsane meítsohíjcyané tsúúca maájtyúmícooca íllurjúco meíhveténé meíjtsohíjcyánetu. ²⁵ Áánetu meítsohíjcyané maájtyúmítúné hajchótá tsá meíhvetétú meíjtsónetu.

²⁶ Muurá meíhnáhóótúnéllii Píívyéébe Apííchó meke píáábohíjcyá panévare maáábúcu. Muurá meere píáábó dífbyeke muhdú metáúmeítyúrónéllii téenere wáájacúratúné mépañétú ihjyúvahíjcyáhi. ²⁷ Aane Píívyéébe páme íjtsaméíyé wájacú néébe waájacú ñná dífbyé Apííchó mépañe íjcyane taúmeíñe. Muurá taúmeíhíjcyané ihñéjé meíjcyámé hallúvú díbye ímillédú meíjcyaki.

Thñéjéte Píívyéébe píaabóne

²⁸ Muurá méwaajacú panévare meke pájtyénej tééveri Píívyéébe meke píaabóné ímiáané dífbyeke mewájuryumeke tsúúcajátújucóo ípityájcámeídyú meke iújcúmeke. ²⁹ Muuráhjáa tsúúcajátújuco díbye meke wáájacúné íhñéjé meíjcyame Íllídyu menééímyeke. Aame cahcújtso múnaa meíjcyámedítyú díbye ílli ímichi ídyéjúcóejpi. ³⁰ Ehdúu tsúúcajátújuco meke iwáájacúmeke díbye ímiáámedi díllone dífbyé avyéjéjte meíjcyaki.

³¹ Áánéllii Píívyéébe méema íjcyá meke ípíááboki. Aanéjíí ¿múha muhdú meke méénúiyáhi? ³² Muuráhjáa Íllíkye wájurytuubéré íhvejtsó mewájuryuri díbye idsíjíveki. Aabéjíí muhdú tsá meke panévaturé píáábóityúne. ³³ ¿Mityá íjcyámé tsaate díbyé meke újcume mewágóóóvéiyóné néemeé? Muuráhjáa tsúúca díbye ímiáámedi meke díllómé hallúrí tsáhájucó ñná íjcyatúne. ³⁴ Aanéjíí ¿múha nééjuri mewágóóóvéiyáhi? Muuráhjáa

Críjto mewájuryi idsíjívéne bóhiibe ícyooca íavyéjuri Píívyéébe úníuri íjcyaaabe máhallúvú táúmeíhijcyá piáábo.

³⁵ Áánéllii dibye meke wájuryumeke tsá iiná dííbyedítú dówajcáróityuróne. Muurá meícúbáhrámeíyonéhji, mávaríjchoháñe, ájyabááne, mewájamúúvátunéhji, ápíchó nééronéhjí, téhdure dsíjívé íjcyaróné tsá meke dówajcáróityuró dííbyedítu. ³⁶ Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé:

Dihñéjté muha meíjcyané hallútú múúhakyé dsíjívétsohijcyáiyómé ehne múúne obééjámuke ditye dsíjívetsódu.

³⁷ Ehdu ápíchó nééronéhjí métáhjahíjcyá Jetsocríjtó meke wájuryúbej tééveri. ³⁸⁻³⁹ Aane muurá ó waajácú Píívyéébe meke wájuryumeke iiná dííbyedítú meke dówajcáróityuróne. Muurá dsíjívé íjcyaróne, bóhiime ííñújí hallurí meíjcyaróne, níjkyéji múnaa íjcyaróme, naavémú íjcyaróme, ííñújiri íhtsútujte ávyéjunte íjcyaróme, ícyooca téené pañe meíjcyáronéhji, bóónétu meke pájtyeíñéhji, téhdure caame íévéhóowari íjcyánéhjima ííñújiri íjcyáronéhjí tsá meke dííbyedítú dówajcáróityuró Máavyéjuubée Jetsocríjtoj tééveri dibye meke iwájurye úújétsómeke.

9

Píívyéébe ijraémuke ihñéjtédívú mémenúne

¹ Aane Críjtoéjpi o íjcyánéllii ámuha cáhcújtsótúmeke o née ímiááne mítyane ámúhadi o ídáátsovéne ímityúne ámúhá hallurí íjcyáneri. ² Tápañe Píívyéébe Apííchó íjcyane waajácú teene múhduúvúrá o íjtsúcunúne ídátso o íjcyane. ³ Muurá ámuha tamúnaa ámúhá imítúyú déjúcotu mewágóóóvéiyónéllii ámúhakyé o wájurye

oore Críjtodítýú ó wágóóóvéiyá ehdu o méénúneri ámuha mepájtyetéca. ⁴ Muurá Píívyéébe meke tsúúca ítsíímedi díllorómé tsá dífbyeke melléébohíjcyatú Ijraééj tsiiménémúhaabe meíjcyaróme. Áronáa ihdyu méwáábyutáro dífbyé avyéju. Áánélliihyéhjáa muurá méénuube muhdú meíjcyáiñé pityájcójuma taúhbaju. Áhduréhjáa neebe dífbyeke medúúrúvahíjcyámeke tsaímíyé meke ipícyooíne. ⁵ Muuráhjáa méihdé múnáaúvúj tsiiménémúhaabe Críjto míamúnáajpi tsííjú icyánéjcutu. Aabe páné avyéjuube ijcyá Píívyéébe múijyú níjkéváityúné dúúrúvámeíhíjcyaaábe.

⁶ Áronáa Píívyéébéé mééma imyéénuíñé nééne tsá tsaate méhdityu cáhcújtsotú diityéjúcooro Ijraééj tsiiménémúhaabe meíjcyarómedítýu. ¿Íhya mityá pamévaré dífbyéjté meíjcyátúnéllii tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne? Muurá itsúcunúhíjcyámé ípyéé íñéhdu dibye méénutúné tsúúca dibye méénújúcooróne. ⁷ Muuráhjáa tsá pámeekéré Aavaráaúvúj tsiiménémúháábeke dibye wábyújtsotú diityéj tééveri míamúnaa pájtyétéiñe imyéénuíñe. Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Daachi Itsaadítýú llíyaatémé íjcyáá páñétúejte díjtsiiménémúhaábe.” ⁸ Ehdu néénetu méwaaajácú ímiááné diibye Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe íjcyarómé pámeere Píívyéébeéjté íjcyatúne. Muurá ihdyu ípyéé íñéhdu dibye dífbyeke ájcuube Itsáaúvudítýú llíyaatémé páñétúejte dífbyéj tsiiménémúhaábe. ⁹ Íllúhjáa muurá neebe dífbyeke: “Ámúhtsikye o nééne éévé úújetéijyu dítyáába tsíímávaá wájpíikye.”

¹⁰ Ehdúhjáa muurá Píívyéébe diityétsikye néhdújuco tene páneevéné diityétsima. Aanéhjáa diityétsí hajchi

méihde múnáajpi Itsáadívú mewa Rebécá tsíimavá míityétsikye tsaijyúre. ¹¹⁻¹² Aanéhjáa dilléi diityétsikye tsíimávátúné ihdejuco Píivyéébe nééne dílleke: “Ámiáábé ehnííñevu bóneebe avyējuúhi.” Ehdúhjáa neebe diityétsikye muhdú dityétsí íjcyaiñé diityétsimái tene pánéévétúrónáa íhgyáa ipityájcámeídyújuco. ¹³ Téénetúréhjáa muurá idyé illu neebe tsiíñe íwaajácúháamitu: “Jacóóboke ó wajyú Etsaóoke o wájyúné ehnííñevu.”

¹⁴ ¿Áánélliihyéhaca ímítyuube diibye Píivyéébeé? Tsáhaá, tsá ímítyuube dibye íjcyatúne. ¹⁵ Íllúhjáa muurá téhdure neebe Moitséeúvuke: “O ímíllémedi o ídáátsovémeke ó píááboóhi.” ¹⁶ Tsá muurá méhdityu tene íjcyatú Píivyéébe méhdi ídáátsovéne. Muurá ihdyu iye ityújkevééllémedijyuco dibye ídáátsovéne. ¹⁷ Muuráhjáa Ejíhtó avyējuube Paraóóuvuke idyé neébe: “Oorée uke ávyéjúúbedívú ó picyóó uke pájtyénéhjitu pámeere ííñújiri íjcyané míamúnaa iwáájacu ímiááné íhtsútuube o íjcyane.” Ehdúhjáa Paraóóuvuke neebe Píivyéébeé. ¹⁸ Aabe ímiááné ityújkevééllémedi ídáátsovéne píaabóhi. Áánetu tsaate illéébone ímíllétúmeke pícyoobe ditye ímíllédú íjcyaki.

¹⁹ Árónáacáubá tsaate nééiyáhi: “Díbyere meke pícyohdújuco meíjcyámeke ¿íveekí nehíjcyabe ímityúmé meíjcyane?” Árónáa tsá mee míamúnaa Píivyéébe iwáájacúdú méénune múhdurá meíjtsúcunúityuróne. ²⁰ ¿Aca muutá mee díbyema metáhjácatsíki? ¿Aca núpájkííhlló nééiyá téihllóo níjcyómeke íveekí múhdurá ditye níjcyone? ²¹ Muurá núpájkityu nícyohíjcyámé piivyété páhduváré ímíllédú ínjcyone. Piivyétémé ímiááné wáabyuta

iñjcyone. Áhdure piivyétémé átérééné wáabyuta iñjcyone.

²² Muurá Píivyéébe ímilléduré aabúcuhiñjcyá dibye wáágóoimyé múhdurá ícyahíjcyanéhi. Ehdu aabúcuhiñjcyaaabe diityéj tééveri iúújétso íhtsútuu, ícyaaýóbaa, íjcyane. ²³ Áánetu tsúuca dibye méhdi ídáátsovémé méijcyá dííbyé avyéjúejte tsúúcajátújucóo meke dibye újcume. Ehdu méénuube mejtééveri íavyéjú íhtsútú iúújétsoki. ²⁴ Muuráhjáa ihdyu dííbyere meke ujcú íavyéjúejte méijcyáímyeke jodíómudítyuu, jodíómú íjcyátúmedítyuu, íjcyane. ²⁵ Íllúhjáa muurá dibye nééne Otséa caatúnúhi:

Tahñéjté íjcyátúné míamúnaa ídátsó íícúvératúmé ícyahíjcyámeke ó újcuú tahñéjteréjucóo ditye íjcyaki.

²⁶ Téhdure tsiíñe nééneé:

Tahñéjté íjcyátúrómeke áátsíímedítyéjucóo o díllóíñe ímiáábé Píivyéébe o íjcyaaabe.

²⁷⁻²⁸ Áánetúhjáa Itsaía néé mee íjraéémudítyu: “Píivyéébe íícúiyéjucóo muhdú míamúnaa ííñújiri ícyahíjcyané ímíbájchócooca íjraééj tsiiménémúhaabe ávyétá mityámé íjcyárómedítyú uhjéméré pájtyéteéhi.” ²⁹ Áhduréhjáa tsiíñe neébe:

Páné íhdéene íjcyané avyéjuube íjcyaaabe Píivyéébe méhdi ídáátsovétuca tsúuca meke waagóoíyá tsaaté coéváratu éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyá-coomícyu múnáake imyéénudu.

Jodíómú tsá cáhcújtsotú Jetsóoj tééveri mepájtyeténe

³⁰ Aane ¿aca muhdú íñe teéne? Muurá jodíómú íjcyátúrómeke tsúuca Píivyéébe dílló ímiáámedi éjyúu ténéhji éllevu íjcyatúmé botsíi dííbyeke cáhcújtsórómeke.

³¹ Áánetu mee íjraéémú métsúúrámehíjcyará dííbyé

taúhbaju meúraavyémeke dibye meke ímiáámedi díllóiyóneri. Áronáa tsá meke dibye díllotú ímiáámedi.

³² Aane ¿íveekí tsá meke dibye díllotú ímiáámedi? Muurá méijtsúcunúhijcyá teene taúhbaju meúraávyénetu dibye meke ímiáámedi díllóiyóne. Áronáa tsá tene néhdu meíjcyatúne. Áhdure Jetsóópe mééma méénune mecáhcújtsótúnéllii tsá dibye meke díllotú ímiáámedi. Íllure mébánúmeíhijcyá éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeíúdú néébeke mecáhcújtsótúnéllíihye.

³³ Íllu muurá Píívyéébe néé íwaajácúháámitu:

Tsióo múnáa pañevú ó pícyoó tsáápiikye éhne múúne nééwáyutu mecábóhcámeímyé maáákityéúdú néébeke. Áábeke cáhcujtsómé tsá ííneri bánúmeítyúne. Ehdúhjáa Píívyéébe nééhíí.

10

¹ Ámuúha táñahbémut, ó imíllé memúnaa jodíómú pájtyeténe. Áánéllii ávyetá ihnáhó piáábó diityé hallúvú ó táúmeíhijcyá Píívyéébeke. ² Ímiááné imíllerómé díbyeke iúraavyéne. Áronáa tsá ímí ditye úráávyetúne. ³ Tsá ditye cáhcújtsotú Críjtóo mewá jyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke ímiáámedi dibye díllone. Imíllerómé iye ímí íjcyáiyóné diityéké ímiáámedi dibye idílloki. ⁴ Áronáa tsá díbyé taúhbaju meúraávyémeke dibye ímiáámedi díllotúne. Muuráhjáa ihdyu Críjto mewá jyuri dsíjívéné mecáhcújtsómeke díllóobe ímiáámedi.

⁵ Áronáacáhjáa ihdyu Moitséeúvú néé ímiááné Píívyéébé taúhbaju néhdu íjcyámeke dibye ímiáámedi díllóiyóné ditye ipájtyetéki. Áronáa tsá múha ávyeta tene néhdu íjcyáityuróne. ⁶ Áánéllíihyée Críjtoj tééveri

mepájtyetéeíne dibye méénune mecáhcujsómeke ihdyu dílloobe ímiáámedi. Aane tsá múu íjtsámeityú Críjtoke níjkyejí pañe iñéhcotéiyóné dibye meke ipíááboki. ⁷ Áhdure tsá múu íjtsámeityú níjkyéné pañe díbyeke iñéhcotéiyóné dibye meke ipíáábo tehdu téhulle íjcyácóobekéjívári. Muurá tsúuca mééma díbye. ⁸ Íllu muurá téénetu nééneé: “Tsúuca ámuháma íjcyájúcooróné pajtyeté teene ámuha mecáhcujsóne tsíjtyeke meúúbálléiyóne.” Aane muurá muha mecáhcujsómé íne meúwáábohíjcyáhi. ⁹ Muuráhjáa Jetsocríjtó dsíjívéebeke Píívyéebe bóhiitsóné mééíbúuri mecáhcujsómé díbyeke maávyejúúlléne teene tsíjtyeke meúúbálléhajchíí mepájtyeteéhi. ¹⁰ Muurá ímiááne mééíbúuri mecáhcujsóné tsíjtyeke meúúbálléhajchíí ímiáámedi meke dibye díllome mepájtyeteéhi.

¹¹ Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Díbyeke cáhcujsómé tsá íínerí báñúmeityúne.” ¹² Ahdícyané pámeere tsííne míamúnáama mee jodíómú Jetsocríjtoke mecáhcujsómé mepájtyeteéhi. Muurá tsáápiye páme avyējuubéré íjcyaaabe píáábohíjcyá pámeekéré díbyedi tsúúrameímye. ¹³ Íllu muurá nééneé: “Díbyedi tsúúrameímyé pájtyeteéhi.” ¹⁴ Áronáa ¿aca múhdutú díbyedi tsúúrameíyómé díbyeke cáhcújtsómejívári? Áhdure ¿múhdutú cáhcújtsóiyómé díbyeke wáájácúmejívári? ¿Kíatú waajácúiyómé teene díbyedítyú íjcyáne uwááboju múha diityéké úúbállémejívári? ¹⁵ Áhdure ¿múhdutú tsaate diityéké úúbálléiyá múha diityéké téénevu pícyóómejívári? Muurá Píívyéebe waajácúháámitu nééneé: “Maímijyu diitye ímiáájú úúbállehíjcyámej.”

¹⁶ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu tene nééronáa muurá tsá pamévaré téeneri íícúvehíjcyatúne. Muuráhjáa Itsaiaúvú néehií: “Píívyéébeéj, ¿a ijcyámé tsaate méuwáábori íícúvehíjcyámej?” ¹⁷ Aane muurá Jetsocríjtodítýú íjcyáné uwááboju melléebone ímíñeúvú mewáájácúcooca tsúúca mécáhcujsóhi.

¹⁸ ¿A téené uwááboju tsáhái múijyú mee ijraéémú melléébotúne? Áánerá tsúúca mélléébohíjcyaráhi. Muurá tsiiñe Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Tsúúca pahúllevávú ííñújiri tsújaavéné Críjtodítýú íjcyáné uwááboju.

¹⁹ Ehdu Píívyéébé waajácúháámitu nééronéubá ¿mityá tsá mewáájácúcutúne? Muuráhjáa dííbyere Píívyéébe néé íllu Moitséeúvuj tééveri:

Tsiiñe míamúnáakéréjuco o pájtyetétsoneri ámuha menómíutááváne diityédívú mécayóbááváteé átéréejte ditye íjcyane ámuha meítsúcunúhíjcyárómedívu.

²⁰ Áhduréhjáa idyé tsiiñe dííbyeúvuj tééveri neébe:

Oke wáájácútúné míamúnáa táííbúwá íjcyáturómé tsúúca tahñéjté ijcyáhi.

²¹ Áhduréhjáa mee ijraéémudítýú Isaiaúvuj tééveri neébe: “Ó nehíjcyará aatye lléébópityúné míamúnáake ditye ookéréjuco iúráávyeki.”

11

Tsaate ijraéémú pájtyeténe

¹ ¿Aanéhaca ehdu menéénellii meke íhvéjtsoobe Píívyéébeé? Tsáhaá. Muuráhjáa oo ámuha múnáajpi Aavaráaúvúj tsiiménémúhaabe ímichi Bejamíí dohjíba múnáajpi o íjcyáábeke újcuúbe. ² Tehdu meke

ihvéjtsóiyóóbejjí tsúúcajátújucóhjáa ihñéjté mejjcyaiñé
iñéémeke. ³ Muuráhjáa Eriáúvú nééhií: “Píívyéébeej,
díhjuú uubálle múnáake idsíjívétsóne díicúvé wajjíné
wácávyáhcohíjcyáme. Áánetu íñe apáábyeréjuco
o íjcyáábeke téhdure oke dsíjívétsóllehíjcyáme.”
⁴ Ehdúhjáa dibye Píívyéébeke néérónáa neébe: “Árónáa
muurá ijcyámé 7,000-meva tahñéjté íjcyame ‘Baáa’
némeíñé níjcyotáábeke cáánívahíjcyatúme.” Ehdúhjáa
Píívyéébe néé Eriáúvuke. ⁵ Aane muurá ijcyámé tsaate
méhdityu dibyéé ídáátsóvéne újcume ímí dííbyeke
úráávyehíjcyáme. ⁶ Muuráhjáa meke iwájyúnéllii
meke pájtyetétsoóbe. Tsáháa ínehjí meméénúnéllii
mepájtyetétúne. Muurá meere mepájtyetétsómeícyá tsá
dibye meke wájyúneri mepájtyetéítyuróne.

⁷ Muurá mee ijraéémú mepájtyetéítyóneri meíjyá-
cunúromé tsáhái mepájtyetétúne. Árónáa ijcyájucóomé
tsaate dibye újcume tsúúca pájtyetéme. ⁸ Áánetu
dííbyé waajácúháámitu dííbyeke lléébohíjcyátúmedítýú
nééneé: “Píívyéébere diityé íjtsaméí mújtatsó ditye íáj-
tyumíjýcooróné iwáájácútuki. Áhdure illéébójúcooróné
ditye icyáhcuíjtsótuki. Aame muurá téhdupíyé ícyoóca.”

⁹ Áhduréhjáa Dabííúvú nééhií:

Óvi ditye náhbévácatsíhíjcyáné wañéhjíné dahpédú
nééne diityéké mújtatsó ímí Píívyééebema ditye
íjcyátu diityémá ímítýú tene iníjkévaki. ¹⁰ Óvi
ijcyámé éhne múúne hállúvatúme íjcyadu
ímítýuháñé diityéké mújtatsómé íímíbáávyétuki.
Ehdúhjáa neebe Dabííúvu.

Jodíómú íjcyáturómé pájtyeténe

¹¹ ¿Anéhaca íñe ávyéta mújtaréjuco mee jodíómú
Píívyéébedítýú meméénune? Tsáhaá. Muurá ihdyu

díbyere Píívyéébe nééjuri ehdu mééma teene jodíómú íjcyatúmé tééné hóówari pájtyeténetu meííváne bot-síi tééneri metsúúrámeíki. ¹² Ehdu Píívyéébeke mel-léébotúmé ímítýú meíjcyaróné píaabó tsíjtyeke jodíómú íjcyatúmeke. Aanéjǰǰ awáá muurá díbyeke meúráávyé-cooca éhniíñevu píááboíñé pamévakére.

¹³ Aane ícyooca diitye jodíómú íjcyatúrómeke o nééhií: Ámúha éllévúu oke Píívyéébe wallóó ámúhake díbyé uwáábojívúu o wáájácútsoki. Áané wákimyéi o méénune ímí ó íjtsúcunúhi. ¹⁴ Aane tsáijyu múu íñe ámúhake o úwáábóneri ímí ámuha meíjcyane tsaate tamúnáadítýú ííténe ámuhádú ímíjpyeté ipájtyeteki.

¹⁵ Muuráhjáa múúhake múu íhvejtsódú Píívyéébe méénúné hóówari tsíjtye múnaa ámuha meíjcyarómé méímíbaavyé tsáimiyéjuco díbyema ámuha meíjcyaki. Aanéjǰǰ muurá muha díbyema méímíbaávyécooca mébóhííteé tsúúcajáa dsíjívemédú muha menéérome.

¹⁶ Muurá tsáooobírátutu pááaho meméénuho ímí néhajchíí páneere ímíhyeé. Áhdure úméhe bájkyé ímí néhajchíí páheere ímíhyeé. Ahdúu muurá méíhdé múnáajpi Aavaráaúvú Píívyéébeéjpi íjcyánéllii téhdure mee díbyedítýú mellíyaatémé méijcyá Píívyéébeéjté íñe múhdumé díbyeke mecáhcujsóme.

¹⁷ Muuráhjáa páñétúehe oríívóhé wajcánédú muuha jodíómú menéérómedítýú tsaatéke waagóoobe diityéjú-cooro páñétúejte ihñéjté muha meíjcyarómedítýu. Áámé cápáyóóvéé ámúhake díbye újcume ámuha méijcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájcá ímiááhetu mecámahjácódu. Áánéllii muurá ámuha téhdure Píívyéébeéjté íñe muha meíjcyadu. ¹⁸ Áronáa ihdyu méijtsúcunúmeídí muha páñétúejte meíjcyarómé ehniíñevu ámuha meíjcyane.

Muurá múúhadítýú ámuha mééjécunú éhne úmehe téba-jkýéjitu éjécunúdí ímichi tujkénúejte muha meíjcyánél-liíhye.

¹⁹ Íhya mityá ámuha menééhií: Diityéjúcooro páñétúejte íjcyáromeke íihvéjtsóne meekéréjuco dibye újcune diityé cápáyóóve. ²⁰ Ihdyúhdée tehdújuco múúhakye dibye íhvejtsóné muha mecáhcújtsótúnéllíhye. Áámé cápáyóóvéé ámúhakye újcuube ímí dííbyeke ámuha mecáhcújtsónéllíhye. Aame téííbúwá meíjcyá. Mémítýájkímýeídí tééneri. ²¹ Muuráhjáa páñétúejte ihñéjté muha meíjcyárome dííáátsóvétuubéré múúhakye íhvejtsóhi. Aabe téhdure ámúhadi dííáátsóvéíyónejíí ímítýú ámuha dííbyema meíjcyáhajchííjyu. ²² Muurá Píívyéébe ímiáábé dííbyema ímí meíjcyámema. Áánetu ímítýú meíjcyámeke múhdurá jtsúcunúúbe. Áánéllí ímiááméré méjicyaco tsúúcajáa ámúhakye dibye újcume. Ímí ámuha meíjcyátúhahjíí tsáhájucó ámúhadi dibye íícúvéityúne. ²³ Muurá tamúnaa ímíbáávyéhajchíí diityéké újcúííbye. Muurá piivyéteebe tsiíñe diityéké újcune. ²⁴ Muuráhjáa ámuha tsííñe míámúnaa meíjcyáromeke dibye újcume ámuha meíjcyá éhne múúne bájú oríívóhe wájca ímiááhetu cámaavédu. Aanéjíí muurá tamúnaa ímichi awáá ihñéjte íjcyámeke tsiíñe újcúííbye.

Nihñéré ijraéémú pájtyeténe

²⁵ Ámuúha táñahbému, ó ímíllé ámúhakye o úúballéné muhdúhjáa mepájtyetéíñe Píívyéébe wáájacúratúné Críj-toj tééveri méénune. Ároné tamúnaa tsá cáhcújtsotú tééné hóówari ámuha tsííñe múnaa dííbyeke cáhcujtsómé mepájtyetéki. Ááneri ihdyu mémítýájkímýeídííñe.

Romááno 11:26 34 Romááno 11:36

²⁶ Muurá téhdure tamúnáadi ídáátsóvéne píáábóiibye ditye ipájtyetéki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé: Tsióo múnaa ijraéémudítýú íjcyáiibye tsaapi diityéké pájtyetétsoóbe. Aabe waagóoó diityé imítýu. ²⁷ Ehdu diityéké ó ímíbájchoó ópée o néhijcyádújuco. Ehdu nééne Píívyéébé waajácúháámitu.

²⁸ Aane tamúnáa jodíómú tsaríllé Críjtóo mepájtyetéíñe méénúné uwááboju téénej tééveri ámuha jodíómú meíjcyátúrómeke téhdure Píívyéébe ipíááboki. Áronáa ihdyu tsá dibye íhvéjtsóturó múúhakyé. Muurá mítyane múúhakyé wájuube múúhá íhdé múnáaúvukée íhñéjtedívú imyéménúnéllíihye. ²⁹ Aabe íñéhdú imyéénúnéllíi tsá íhñéjteke íhvéjtsotúne. Téhdure meke ipíaabóné tsá dibye dójtúcutúne. ³⁰ Áábekée muurá tsá ámuha melléébohíjcyatúne. Ahdu muurá ícyooca tamúnáa téénej tééveri dibye ámúhadi ídáátsóvéne ipíááboki. ³¹ Ááné boone téhdure ámúhadíi ídáátsóvédú diityédí ídáátsóvéne píáábóiibye ditye icyáhcuýtsoki. ³² Muurá dííbyere Píívyéébe meke pamévá míamúnáake íhvejtsó dííbyema múhdurá meíjcyá pámehdíyé méhdi ídáátsóvéne tsahdúré meke ipíááboki.

³³ Aabe íhtsútuube íjcyaaabe panévare wáájacuube muhdú meke túkévétsohíjcyáné mewáájacúíyonévú tsá méíjtsaméí úújetétúne. ³⁴ ¿Mityá íjcyámé tsaate dííbyé íjtsaméivu úújetémej? ¿A íjcyámé tsaate dííbyeke úwaabóiyóme? ³⁵ ¿A íjcyámé tsaate tsíeménevu ditye dííbyeke ájcúnéllíi tééné píáméí dibye píáábohíjcyáme? ³⁶ Muuráhjáa ihdyu páneere dííbyere Píívyéébe ípívyejtsóné dííbye tájpiyé íjcyáhi. Ááné avyéjuube dííbye. Ahdícyane metsu dííbyeke maávýéjújtsó páijyuvaré múíjyú

níjkéváityúne. Ehdu teéne.

12

Píivýéébé túkevýtsojú pañe mejjcyane

¹ Ahdícycane, ámuúha táñahbému, Píivýéébe mítyane meke ídaatsóllénéllii ámuúhake o néé dífbyedívú ámuha meíhvéjtsámeíñe dífbyé túkevýtsojú pañeréjuco ámuha mejjcyame dífbyeke meúraávye muhdú díbye ímillédu. Ehdu muurá ámuha mejjcyáneri dífbyeke méduurúváiyáhi. ² Tsá múu íjcyájúcootú ñe íjñiri míamúnaa múhdurá ícyahíjcyádu. Mécápayóóvé ámuhá íjtsameí ámuha mewáájacu tsáimíyé mejjcyáiyóné Píivýéébe ímilléne.

³ Muuráhjáa meke ídaatsóllédú íjcyabe oke picyóó ámuhá uwááboobe o íjcyaki. Aabe ámuúhake o néé ámuha meíjtsúcunúmeítyu panévare ámuha mewáájacúne. Múu ímíñeúvú íjcyáne íjtsameí dífbyeke icyáhcuýtsoneri. ⁴ Muurá méjpi pívátsíhjívá íjcyane tsá tsané wáabyutaré íjcyatúne. ⁵ Ahdu Críjtoéjté pívameva mejjcyarómé tsáápihdyuré menéeme mépíáábócatsíhijcyáhi.

⁶ Áamekéé Píivýéébere ímillédú meke ájcúneri mépiivyeté páhduvaré nénehji meméénune. Áanéllii tehdu nénehji méméénuhíjcyá ímíñeúvú meíjtsámeíñema. Muurá tsaate íiná pájtyeíñe íhdéjuco iwáájacúné úúbállehíjcyámé tehdujúco úúbállehíjcyané dífbyeke icyáhcuýtsojú íjcyame. ⁷ Áhdure tsíjtyeke ípíaabóné píivyetémé múu ímíñeúvú píaabóhi. Áhdure úuwaabóné píivyetémé múu ímíñeúvú úuwaabóhi. ⁸ Áhdure múhdurá néemeke ímíjpyetétsóné píivyetémé múu ímíñeúvú meenúhi. Tsáneetu píhtómeke ípíaabóné

píivyetémé múu píaabó pájúvatúmére. Tsaatéké ityúkévejsóné píivyetémé múu ímíñeúvú túkévejsóhi. Ídáátsómeke ípíaabóné píivyetémé múu píaabó ímíjyuuri.

Muhdú Críjtoéjté íjcyáiyóne

⁹⁻¹⁰ Ámúhake o nées ámuha mewájyújcatsí pamé-vamáyé muhdú tsané nahbémú wájyújcatsídyu. Ááne máavyéjúúllecátsí panévatúre. Ímítyúneri íícúvetúmé ímiáánéré méuráavye ímí ámuha mejjcyaki.

¹¹ Óvéheetúmé ímíñeúvú meméénú Píivyéébeke ámuha meíícúvéne wákimyéi.

¹² Aame múu ímíjyúú ímí ámúhá úmíwa néénéllíihye. Íícúbáhrámeíyóné múu íáábúcúne óóchévetúmé paíjyu-varé ihjyúvahíjcyá Píivyéébema.

¹³ Áhdure tsijtye dííbyeéjté íjcyámeke mépíáábohíjcyá ditye píhtónéhjitu. Ámúhake ááhívémeke múu tsaímíyé waatsúcúhi.

¹⁴ Tsaate ámúhake tsárílléromeke tsá múu tsáríllétúne. Íllure múu díityé hallúvú píáábó táúmeí Píivyéébeke.

¹⁵ Áánetu ímíjyúúmema múu téhdure ímíjyúúhií. Kímóóveri íjcyámema múu kímoovéhi.

¹⁶ Mépíáábojcatsí ímíñeúvú pájúvatúmére. Tsá múu iie iéllevu ávyéjuuháñé ípíúváne ‘mityáhmítyá’ néetune. Múu pamévamáyé tshdúré nahbéváhi. Tsá múu íjtsúcunúmeítyú pámé ehnííñevu iwáájacúne.

¹⁷ Tsaate ámúhake ímityúné méénúmeke tsá múu píámeítyúne. Múu ímiáánéré meenú ímí ditye ámúhake

íjtsúcunúki. ¹⁸ Tsaimíyé meíjcyá pamévamáyé úh-bájcatsítyúme. ¹⁹ Ámuúha táñahbému, tsaate ímityúné ámuúhake méénúhajchíí tsá múu íjyácunútú diityéké iáhdó iújcúñeri. Múu íhvejtsó Píívyéébere muhdú iwáájacúdú diityémá ímíbájchoki. Muurá díbyé waajácúháámitu nééneé: “Ooréi ó ícúbáhraá ímityúné ámuúhake méénúmeke. Ehdu o néé Píívyéébe o íj-cyaábe.” ²⁰ Áhdure idyé tsiíne nééneé: “Ámuúhake múnáájtsóromeke mépiáábó panévatúre. Ditye ájyabáávatéhajchíí múu májchotsóhi. Ditye iádóiyóneri íj-cyáhajchíí múu ijchóhi. Ehdu ámuha diityéké tsaimíyé meíícúvéhajchíí muurá ílluréjuco ditye núcójpíveíñé ámuúhake íñéhnílehíjcyáneri.” Ehdu muurá meke úwaabóné Píívyéébé waajácúháámitu. ²¹ Ahdícyane ímityunévú métáhjatsámeídíne. Múu ímiááméré íjcyáiyón-eriyé tsúúrámei ímityúné ámuúhake idyómájcótuki.

13

¹ Múu avyéjuullé pámeere méiíñújí ávyéjújteke. Muurá Píívyéébere diityéké pícyoome ijcyá patsíhjívári. ² Aame nééne lléébotúme muurá tsá Píívyéébeke ávyéjúúllétúne. Aane ehdu néémeke tééne hallútú ícúbáhraímyé ditye ávyéjújte. ³ Árómedi ímí meíjcyame tsá meíllityétúne. Áánetu ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Aane ámuhá hallúrí ímityúné íjcyátu ímiááméré meíjcyá muhdú diityé taúhbajúúné néhduú. Áijyu ímí ámuha méíjcyaaáhi. ⁴ Muurá Píívyéébere pícyóó diityéké téénevu diityé túkevéjtsó pañe ímí meíjcyaki. Áánéllii ímityúné méénuhíjcyámé diityéké illíhi. Muurá tsá pevénére ditye úvanúityuró ímityúné méénúmeke. ⁵ Áánéllii múu avyéjuullé diityéke. Tsá múu ditye ámuúhake

ícúbáhráiyóné apííchoríyé ávyejúúllétúne. Múu avyéju-ullé diityéké muhdú Píívyéébeke maávyejúúllédú díby-erée diityéké pícyóónéllííhye. ⁶ Ááne ina néetumeré mááhdohíjcyá méiíñújí avyéjúúbé wáabyuta ditye áhdót-sohíjcyané Píívyéébere diityéké pícyóomé túkevéjtsó pañe meíjcyánéllííhye.

⁷ Múu pamévakéré ajcú diityé wáabyuta íjcyanévu. Áhdure ámúhake piáábó táumeímyeke mépiáábo. Méiíñújí avyéjute meke áhdotsóné múu diityéké iávyejúúlléne ahdóhi.

⁸ Tsá múu tsaatédítýú ináhjíhenúné áhdotúme íjcy-atúne. Múu áhdójucóóhií. Muurá Píívyéébé taúhbaju néhdu meíjcyame tsíjtyeke méwajyúhi. Imíleebe muurá pamévamáyé mewájýjycatsíñe. ⁹ Muurá díbyé taúhbajúúné néehíí: “Tsá múu ihdícyáméhjíma dómácójcatsítýúne. Tsá múu dsíjívétsotú míamúnáake. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Tsá múu ímítýúneri úmúúpívyetúne.” Ehdú Píívyéébé taúhbajúúné néhdu meíjcyá tsiiñe íllu néé díbyé taúhbaju: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájýumeídyu.” ¹⁰ Muurá ímiááné pamé-vake mewájyume tsá mújýú ímítýúné meméénúítýuróne. Aane tehdu meíjcyame meíjcyá díbyé taúhbaju néhduú.

¹¹ Áánéllíi metsu meíjcyá téiibúwá muhdú díbye ímil-lédu. Tsúúca muurá piíhíné mepájtyetémé tsíhdyuréjuco meímíbaávyeíñe. ¹² Muurá ímítýúné meicyahíjcyané tsúúca nijkévaríjyuco. Áánéllíi óvíjyacóóné tehdu meí-cyahíjcyáne. Métsu metsúúrámeí muhdú ímí meíj-cyáiyóneri téenetúréjuco mebóhówaúcunúki. ¹³ Métsu panévatúré ímiááméré meíjcyá ímítýúnetu menéétsámeí-tyuki. Óvíjyacóóné mewáñehjívaténé pañe mellíyí-cyávehíjcyáne. Áhdure óvíjyacóóné ihdícyáméhjíma

medómácócatsíhijcyáne. Óvíjyacóóné menéhnílléjcat-síñe menómíutáávahíjcyáne. ¹⁴ Métsu Ávyéjuube Jetsocríjtodívuréjuco meíhvéjtsámeí dibye meke túkévejt-sómé ímí meíjcyaki. Óvíjyacóóné meímillédú meíjcyane.

14

Tsá meíhjuúváityuró ménahbémudi

¹ Tsaate Píívyéébeke cáhcújtsorómé ímí dílbyé uwááboju wáájácútúmema tsá múu táhjájcatsítýú téeneri. Tsaímíyé múu nahbévájcatsí diityéma. ² Muurá ijcyámé tsaate pamévakéré dóómeé. Áánetu ijcyámé tsijtye Píívyéébé uwááboju ímí wáájácútúmé pamévakéré idyóóiyóné múhdurá íjtsúcunúne pevéne májchóré májchome. ³ Aane panévaré dóóme tsá múu múhdurá íjtsúcunútú tsijtye ténehji dóótune. Áhdure panévaré dóótume tsá múu íhjuúvatú panévaré dóómedi. Muurá idyé diityéké Píívyéébe wajyú téhdure ihñéjté íjcyámeke. ⁴ ¿Aca muutá mee muhdú Píívyéébeke tsijtye úráávyéneri meíhjuúvaki? Óvíi ihdyu dílbyere néé ditye muhdú íjcyane. Tsáijyu múúne ímí ijcyáme, ¿mityá tsáhaáj? Muurá ihdyu dílbyere piivyété diityéké ipíaabóné ditye ímí íjcyu muhdú íjcyáiyódu.

⁵ Muurá ijcyámé tsaate kéjcoojí dílbyeke idyúúruúvahíjcyáne éhniíñevu ímí íjtsúcunúme. Áánetu ijcyámé tsaate pajcóójívaré idyúúruváné ímí íjtsúcunúme. Aane ihdyu óvíi ímíllejcoójí dílbyeke dúúruúvahíjcyámé téjcooji duurúváhi. ⁶ Áhdure panévaré dóóme óvi dóóhií. Áánetu panévaré dóótume óvi tsá dóótune. Muurá pevéne májchó íjcyároné hallúvú Píívyéébeke téhdujtsóme. Áhdure tsijtye téhdujtsó dó hallúvu. Ááneri muurá pámeere tsahduré ávyéjujtsó dílbyeke.

⁷ Tsá muurá meere meímillédú meíjcyatúne. Muurá Píivýéébere meke picyóó dííbyeke mebóhówájtsoki. Aame médsíjívé díbye ímílléjyju. ⁸ Muurá mebóhííné hajchótá meíjcyá dííbyé hójtsiri. Aame medsíjívécoca téhdure tsá kiávú dííbyedítýú mepéétune. Muurá dííbyemáyé meíjcyá dííbyeéjté meíjcyánéllíihye. ⁹ Téénéllíihyée muurá Críjto dsíjívéebe tsiíne bohííhií. Aabe muurá téhdure dsíjívétúméi dííbyé cahcújtso múnaa íjcyámé avyējuúbe. Áhdure dííbyé cahcújtso múnaápe íjcyame tsúúca dsíjívéjúcóómé avyējuube dííbye.

¹⁰ Aanéjii tsá múu ámuhá nahbémú cahcújtso múnaa múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Tsá múu diityé piivýétetu néétune. Muurá pámeere mépíhcyááveé Críjtodívú díbye meke ínéé ímiááné muhdú meícyahíjcyáne. ¹¹ Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe o íjcyáábeke pámeere míamúnaa iwáájácúne táúmíwávú ímíhmóúbáne oke duurúvaáhi.

¹² Aane muurá pámeere méúúbálee dííbyeke muhdú meícyahíjcyáne meke díbye díllóijyju.

Tsá ménahbémuke metútávájtsoityúne

¹³ Áánéllii tsá múu tsaate múhdurá íjcyáneri íhjúvatúne. Métsu ímiááméré meíjcyá ménahbémú Píivýéébeke cáhcújtsónetu diityéké metútávájtsoítuki.

¹⁴ Muurá Críjtoéjpi o íjcyaaabe ó waajácú panévare medóórone muhdú néétune. Árónáa tsaate panévare medóóne ímityúné íjtsúcunúme óvi tsá dóótune. ¹⁵ Aane teene dóótúmeke ámuha medóóneri métútávájtsohájchíi muurá tsá ámuha diityéké mewájjyutúne. Áánéllii múu téííbúwá íjcyá ámuha tsaatéké memújtátsótu téhdurée diityé wájjyuri Críjto dsíjívémeke. ¹⁶ Aame tsáma

ménéétsámeídí tehjújucooro néerone ámuhadívú ímítýú ítsúcunúhíjcyámedívu. ¹⁷ Muurá Píívyéébé avyéjúejte meíjcyame tsá apááñéré méjpi téene tájpi íjcyáneri metsúúrámeíítyuróne. Téhdure métsúúrámeííyá díbye Íapííchó mépañévú pícyóónej tééveri ímíjyuuri tsaímíyé meíjcyáíyóneri. ¹⁸ Ehdu muurá Jetsocríjtoke meúraavyéné Píívyéébe ímí íjtsúcunúhi. Téhdure míámúnaa ímí íjtsúcunúhi.

¹⁹ Ahdícyane metsu dííbyeéjté meíjcyame mepíáábójcatsíyóneri metsúúrámeí tsaímíyé meíjcyame dííbyeke meúraávyeki. ²⁰ Áánéllii médohdí ámuhá nahbémú dóótunéhjí Píívyéébeke ditye úráávyénetu ámuha diityéké metútávájtsótuki. Tsáháturo dooháñé ímityúné íjcyatúne. Árónáa tsaate ménahbémú ímityúné íjtsúcunúné médohdí ditye ííténáa diityéké ámuha metútávájtsótuki. ²¹ Áánéllii tsá ditye dóótunéhjí medóóítyuróne. Áhdure tsá maádóítyuró ávyéjpacýóné diityéké metútávájtsótuki. Panéváre ímityúné ditye íjtsúcunúnéhjí tsá meméénúítyuró Píívyéébeke ditye úráávyénetu diityéké metútávájtsóíyónéllíihye. ²² Áánetu tsane ámuha meméénune ímí tehjújuco ámuha meíjtsúcunúné múu meenúhi. Árónáa ihdyu tsá múu téeneri tsíjtyeke pátsárijcyotúne. Muurá ííné ímíjyaú meíjcyá ímityúnetu menéétsámeítyúme. ²³ Muurá tsaate ímityúné íjtsúcunúróné idyóhajchíí tsúúca ímityúné meenúhi. Panéváre ímityúné meíjtsúcunúróné meméénúhajchíí muurá tsúúca ímityúné mémeenúhi.

15

Tsíjtyeke mepíáabóne

¹ Aane tsúúca ímí Píívyéébeke mecáhcujsómé metsu mepíáábo eene dííbyeke cáhcújtsorómé múhdurá ítsúcunúhíjcyámeke ditye ímíñeúvú iwáájácuki. Tsá meere ímí meíjcyáíyóneri metsúúráméítyuróne. ² Áánéllii metsu mepíáábo tsíjtyeke ditye éhniíñevu ímí Píívyéébeke iúráávyeki. ³ Tsáháa muurá Críjto íjyácunútú iye tsámíyé íjcyáíyóneri. Muuráhjáa dííbyeke pajtyéné Píívyéébé waajácúháámitu íllu tene néhdújuco: “Úhdi úúhívatémé óhdiyuco úúhívatéhíjcyáne.” ⁴ Ehdúhjáa páneere Píívyéébe caatúnútsohíjcyá meke tene úwáábónej tééveri óóchévetúmé meítsóhíjcyá ííne ímíjyáú dííbyema meíjcyáiñe. ⁵ Muurá piivyéteebe meke ípíaabóné mávaríjchojúúné maáábúcuki. Aabe ihdyu óvíí ámúhakye píaabó ámuha ímí meíjcyá panévaturé muhdú díbye ímillédú Críjtóo ícyahíjcyádu. ⁶ Aame máávyejújtsó dííbyeke Máavyéjuube Jetsocríjtój Caaníkya.

Jodíómú íjcyátúrómeke ímíáájú úwáábómeíñe

⁷ Ímíñeúvú múu nahbévájcatsí muhdúhjáa Críjto meke náhbevádú tééneri Píívyéébeke maávyejújtsoki. ⁸ Muuráhjáa múúhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe néhdújuco Críjto tsááne muuha jodíómuke ípíááboki. Áánetu méwaajácú muhdú íñéhdu ímíááné díbye méénune. ⁹ Áhdurée tsaabe ámuha jodíómú meíjcyátúrómedi íídáátsóvéne díbye ámúhakye pájtyetétsóné hallúvú dííbyeke ámuha medúúrúvaki. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:
Uke o ávyéjujtsóné dúúrúvaabéré ó mátsívahíjcyáá jodíómú íjcyátúróme pañétu.
¹⁰ Áhdure tsiíñe nééneé:

Pámeere jodíómuma jodíómú íjcyáturómé méímijyúúvé tsamééré Píívyéébeéjté ámuha meíjcyame.

¹¹ Téhdure tsítsihdyu nééené:

Pámeere panévá inújííne múnaa máávyejújtsó Píívyéébeke.

¹² Téhduréhjáa Itsaía dííbyere Píívyéébe túkévéjtsóneri íllu caatúnúhi:

Itsaíj tsiiménémúháábedityú íjcyáiibe tsaapi téhdure jodíómú íjcyáturómé avyéjuube íjcyáabe. Áábedívú cátsípááveíme. Ehdúhjáa Itsaía caatúnúhi.

¹³ Ahdícyane óví Píívyéébeke ámuha mecáhcújt-sómeke ímijyúúvétsoobe tsaímíyé ámuha meíjcyaki, dííbyé Apííchó ámúhá pañe íjcyáne j tééveri ímí dííbyema meíjcyaiñe ámuha meíjtsoki.

¹⁴ Muurá ó waajácú dííbyé icyánéjcu tsúuca ámuha táñahbémú mewáájácúnélli mepíáábócatsíhijcyáne. Aame ímí tehdujuco ámuha meúwáábócatsíhijcyáne.

¹⁵ Aane íñe íhyaami ámuha éllevu o cáatúnúháámí pañe ámúhake o née ámuha maábájíívétu muhdú Píívyéébeke meúraavyéne. Íllu íñe ámúhake ó úwáábohíjcyá iwáábyudú múhdurá o nééróóbeke Píívyéébe oke níwaavénéjuco. ¹⁶ Okée muurá níwááveebe ámúhake jodíómú íjcyáturómeke o úwáábo Jetsocríjtoj tééveri mepájtyetéíñe méema díbye méénúné uwááboju. Aane táwákimyéí íjcyabe ámúhake ó úwáábohíjcyá Píívyéébema ámuha meímíjpyetéki. Muurá dííbyé Apííchoj tééveri ámuha meímíbáavyémeke ímí íjtsúcunúííbye.

¹⁷ Aane íñe Jetsocríjtoéjpi o íjcyabe Píívyéébeke o íícúvéneri ó ímijyúúhí. ¹⁸ Muurá tajtyééveri méénuhíjcyabe méénuráítyúronéhjí téénetu ámuha

jodíomú íjcyáturómé mecáhcújtso dífbyeke. ¹⁹ Ehdu ó méénuhíjcyá panévaré dífbyé Apííchó piááboríye. Aane tsúúca pahúllevaré ó úwáábohíjcyá Críjtóo mééma mepájtyetéíñe méénune Jerotsaréetu Irííricó iññújívújuco. ²⁰ Aane ó imíllé o úwaabóné dífbyeke waajácútúmeke. Áánéllii tsá o úwaabójúcootú tsúúca tsaate uwáábohíjcyátsíhji múnáake. ²¹ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené:

Múijyú dífbyé uubállé lléébohíjcyatúmé dífbyedítýú íj-
cyáné uwááboju illéébone cáhcújtsoóhi.

Róómávu ipyééíñe Páávoró íjtsámeíñe

²² Ehdu íñe tsaate múijyúikyé Críjtodítýú íjcyáné uwááboju lléébótúmedi o íjívénéllii tsá o píívyetéhíjcyatú ámúhakye o ááhíveténé mítyane o ímíllérónáaaca. ²³ Árone íñe múhdúne píjcyájucó ámúhakye o ájtyúmííyóneri o íjyácunúhíjcyaaabe tsúúca ó nìjkéva íllé iññújívúne múnáake o úwáábónetu. ²⁴ Aabe Ejpááñá iññújívú o péécooca ámúhakye ó aahíveíñúuhi. Átsihdyu o péébeke óvíi ámuha oke panévatúré mépiáabó ímí o úújetéki. ²⁵⁻²⁶ Áronáa tujkénúí ó úlléjeé Jerotsaréeri téhulle ménahbémú íjcyámeke Matsedóóniámá Acááyá iññújívúcuri íjcyáné cahcújtso múnáa piáábóne dsíidsidívú o ájcutéébe. ²⁷ Imíllémé íjcyánéjcutu ipíáabóné téhulle íjcyáné cahcújtso múnáake. Muuráhjáa ímichi diitye jodíomudítýú teene pajtyété uwááboju tsújaavéné diityédívú úújetéhi. Áánéllii tehjújuco diityéké ditye panévatúré piáábóiyóne. ²⁸ Ahdícyane óvíi teene dsíidsi Jerotsaréevu o pícyóhéné boonétú Ejpááñavu o péébe ámúhakye ó aahíveíñúuhi. ²⁹ Muurá ó waajácú ámúhadívú

o úújetécooca meímíjyúúveíñé mítyane Crijóto meke píáábohíjcyáneri.

³⁰⁻³¹ Ahdícyane, ámuúha táñahbému, muurá íñe Máavyéjuube Jetsocríjtoéjté meíjcyame méwajyújcatsí Píívyéébé Apííchó meke píáábóneríye. Áánéllíi ámúhakye o néé táhallúvú dííbyeke ámuha píáábó métáúmeí oke díbye ityéhme cáhcújtsótúné míamúnaa ímityúmé íjcyame oke ityútávájtsótu téhulle Jodéa iiñújiri íjcyame. Áhdure métáuméí diitye Jerotsaréeri íjcyané cahcújtso múnáa hallúvú ímí ditye íjtsúcunú diityé éllevu dsíídsike o tsájtyene. ³² Aane óvíi Píívyéébe ímílléhajchíi ámúhadívú o úújetécooca ímí ménahbéwájcatsíhi. ³³ Ahdícyane óvíi ámúhakye píááboobe íbúwajíi ámuha meíjcyaki. Ehdu teéne.

16

Páávoró pítyajcóné

¹ Téhdure ménaalle Péébe Tséékeréa cóomiyi íjcyané cahcújtso múnáake píáábohíjcyalle ámúhakye aahívéteéhi. ² Áálleke ímíñeúvú méwaatsúcuco Máavyéjuube Jetsóo mémeri muhdú dííbyé cahcújtso múnáa meíjcyame mewájyújcatsídyu. Ááne mepíááboco ímíñeúvú panévatúré ííne tájpi dílle íjcyáiñetu. Muurá tsaatéké ipíáábóné tsanéjcvu téhdure oke píáábohíjcyalle.

³ Téhdure ámúhakye o néé Piritsíírama Akííramútsikye ámuha meúúballe diityétsikye o dúúruváne. Diityétsíi oke píáábohíjcyá Jetsocríjtó uwááboju o úwáábónetu. ⁴ Áhdurée oke pájtyetétsomútsí apíchó néénetu. Áánéllíi ó téhdujtsó diityétsikye. Téhdure tsijtye jodíómú íjcyatúmé cahcújtso múnáa téhdujtsó diityétsikye.

⁵ Téhdure diityétsi jávú diityétsima píhcyáávehíjcyáné cahcújtso múnáake ó duurúváhi. Téhdure táñahbévaabe Epéénetóké ó duurúváhi. Diibyée muurá Acááyá iñúji múnáadíyú cáhcújtsótujkénú Críjtoke. ⁶ Téhdure Maaríake ó duurúvá éhnée mítyane ámúhama wákímyeíhíjcyáalleke. ⁷ Téhdure ó duurúvá tamúnáajtétsí Adoróónicómá Joníamútsikye, diityétsimáa cúvéhóójari muha meijcyámútsikye. Diityétsíhíjyáa táihdejuco cáhcujtsóné Críjtoke. Áamútsikye uwáábojte ímí ijtsúcunúhi.

⁸ Áhdure Píivyéébeéjpi tsijpi táñahbévaabe Áápiríake ó duurúváhi. ⁹ Téhdure Obáánoke ó duurúvá Jetsocríjtó uwááboju muha meúwáábohíjcyánetu múúhake náhbénuhíjcyáábeke. Téhdure mítyane o ívámeíbyeke Etáákikye ó duurúváhi. ¹⁰ Téhdure Apééré ímí Críjtoke úráávyehíjcyáábeke ó duurúváhi. Téhdure Arijtóóboró hájkímuke ó duurúváhi. ¹¹ Téhdure tamúnáajpi Herodióoke ó duurúváhi. Natsítso hájkímú Píivyéébeéjté íjcyámeke idyé ó duurúváhi. ¹² Téhdure ó duurúvá Tripéenamúpíke Tripóótsama téenere Píivyéébé uwááboju méenuhíjcyámúpíke. Téhdure ménaalle Péétsida téené wákímyeí méenuhíjcyáalleke ó duurúváhi. ¹³ Téhdure ó duurúvá Róópóke Ávyéjuube Jetsocríjtoéjpi íjcyáábeke. Tsííjuke idyé ó duurúvá ávyeta waharódú o íjtsúcunúlleke. ¹⁴ Téhdure ó duurúvá Atsícritoo, Peregóótee, Hééremaa, Paatoróóbaa, Hééremee, éhdúmema pámeere tsijtye íjcyámeke. ¹⁵ Téhdure ó duurúvá Piróórogo, Jóoríaa, Neréoke íñáallemaa, Oríipaa, éhdúmema tsijtye cahcújtso múnáa íjcyámeke.

¹⁶ Téhdure pámeere ílle íjcyáné cahcújtso múnáa ámúhake duurúváhi. Ahdícyane óvíi téhdure ámuha mewájyújcatsíñe méduurúvájcatsíhi.

¹⁷ Ámuúha táñahbému, téiibúwá meijcyá eene múhdurá íjtsaméi néeme ímí Píivýéébeke ámuha meúraávyénetu ámúhakye tútávajtsóiyómeke. Muurá íñe ámuha mewáájácúné uwááboju tsíñejcúvuré úwáábohíjcyáme. Áánéllii tsá múu tehdu néeme dívú pííhitúne. ¹⁸ Tsá muurá tehdu néeme Máavyéjuube Jetsocríjtoke íícúvetúne. Muurá iiye tsaímíyé íjcyáyíóneríyé tsúúrámehijcyáme. Aame pánehjídú íihjyúváneeri íllure mútátsohíjcyá ímí wáájácútúmeke. ¹⁹ Áronáa tsúúca mítyame waajácú ímí Píivýéébeke ámuha meúraavyéne. Ááneeri ó imíjyúú mítyane. Ahdícyane óvíi ámuha mébóhówaúacunú ímiáánéré ámuha meméénúnetu, tsá ímítyúnetu. ²⁰ Muurá Píivýéébe ámúhá pañévú picyóó ámuha tsaímíyé meijcyáíñe íjtsaméi. Aabe ámúhama táhjaá Naavéneke ámúhakye díbye imújtátsótuki. Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi.

²¹ Téhdure ámúhakye ó úúballé táwákimyéityu oke píaabohíjcyaaabe Timotéó ámúhakye dúúruváne. Téhdure tsijtye tamúnaa ámúhakye duurúvá Róótsioo, Jatsóoo, Tsotsípatee, éhdume.

²² Téhdure páñetu íhyaami cáátúnuube Téétsio ámúhakye duurúváhi.

²³ Téhdure Gááyo ámúhakye duurúvá dííbyé jari o íjcyaaabe. Tééjavu muurá cahcújtso múnaa dóbéévehíjcyáhi. Téhdure ícyoomí dsíídsí tehmeébé Erájtoma ménahbe Wáátómutsi ámúhakye duurúváhi. ²⁴ Aane óvíi Máavyéjuube Jetsocríjtó ámúhakye píaabóhi. Ehdu teéne.

Píivýéébeke medúúruváne

²⁵ Ahdícyane metsu medúúrúva Píívyéébeke. Diibye ihdyu piivyété ámuhákye ityúkëvejtsóné ímí ámuha meúráávye Ílli Jetsocríjtó uwááboju ámuhákye o úwaabóne. Ehdúhjáa muurá mee míamúnáake ipájtyetétsoíne tsúúcajátújuco ñnéikyé ípívyéjtsótúnáa dibye pítyájcámeíne tsá íhdé múnááuvú wáájácutúne.

²⁶ Árone tsúúca dífbyé ihjyú uubáalle múnááhjáa néhdújuco panéva íñújííne múnáake úwáábómeíne ditye icyáhcújtso dífbyere Píívyéébe múijyú muhdú íjcyáítyuube néhdújuco.

²⁷ Ahdícyane metsu medúúrúva dífbyeke Ílli Jetsocríjtoj tééveri múijyú níjkéváityúné íhtsútuube íjcyaaabe pane wáájácúúbeke. Áyu tehdújuco.

Píivyéébé ihjyu: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 25 Jun 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48